

ئىمان بۆلۈمى

ئىماننىڭ پەزىلىتى

1 - ئوبادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «كىمكى: ”شېرىكى يوق، يېگانە اللەتن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام اللەنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسىدۇر، ئىيسا ئەلەيھىسسالام اللەنىڭ بەندىسى، ئەلچىسى، مەرىپەمگە تاشلىغان كەلىمىسى ۋە اللە تەرىپىدىن كەلگەن بىر روھتۇر، جەننەت ۋە دوزاخ ھەقتۇر“ دەپ گۇۋاھلىق بەرسە، اللە ئۇنى قىلغان ئەمەلىگە كۆرە جەننەتكە كىرگۈزىدۇ».

(بۇخارى: 3435)

2 - يەنە بىر رىۋايەتتە: «جەننەتنىڭ سەككىز دەرۋازىسىنىڭ قايسىسىدىن كىرىشنى خالىسا، شۇنىڭدىن كىرگۈزىدۇ» دېيىلگەن.

(بۇخارى: 3435)

3 - تىرمىزنىڭ رىۋايىتىدە: «ئاللاھتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئاللاھنىڭ ئەلچىسىدۇر، - دەپ گۇۋاھلىق بەرگەن ھەرقانداق كىشىگە ئاللاھ دوزاخنى ھارام قىلىدۇ» دېيىلگەن^①.
(تىرمىزى: 2638)

^① ئەلبانى (2126): ھەسەن، - دېگەن.

5 - ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«قەلبىدە زەررىچىلىك ئىمان بار كىشى دوزاختىن چىقىرىلىدۇ». ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: بۇنىڭغا شەك قىلىدىغانلار: شەك - شۈبھىسىزكى، ئاللاھ زەررىچىلىكمۇ زۇلۇم قىلمايدۇ دېگەن ئايەتنى ئوقۇسۇن! - دېدى^①.

(تىرمىزى: 2598)

^① ئەلبانى (2095): سەھىھ - دېگەن.

6 - ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«ئىگەمنىڭ ئاللاھ، دىنىمنىڭ ئىسلام ۋە پەيغەمبىرىمنىڭ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بولغانلىقىدىن ھەقىقەتەن مەمنۇنمەن» دېگەن ھەر قانداق كىشى چوقۇم جەننەتكە كىرىدۇ»^②.

(ئەبۇ داۋۇد: 1529)

^② ئەلبانى (1353): سەھىھ - دېگەن.

7 - ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،
پەيغەمبەر سەللىللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«ھەر قانداق بىر كىشى ئىسلامنى چىن قەلبىدىن قوبۇل قىلسا،
اللە ئۇنىڭ بۇرۇن قىلغان ھەر قانداق ياخشىلىقىنى يازىدۇ، ئىلگىرى
ئۆتكۈزگەن ھەر قانداق گۇناھلىرىنى ئۆچۈرىدۇ. ئىسلامغا كىرگەندىن
كېيىن جىنايەت سادىر قىلسا، قىلمىشىغا كۆرە جازا بېرىلىدۇ. ھەر
بىر ياخشىلىققا ئەڭ ئاز دېگەندە ئوندىن يەتتە يۈزگىچە ساۋاب يېزىلىدۇ.
ھەر بىر يامانلىق كۆپەيتىلمەستىن ئۆز ئەينى يېزىلىدۇ، ئەمما اللە
ئۇنى كەچۈرۈۋېتىشنى خالىسا، ھېچ گۇناھ يېزىلمايدۇ»^①.
(نەسائى: 4998)

① ئەلبانى (4625): سەھىھ - دېگەن.

8 - ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىر كۈنى، بىز ئەبۇ
بەكرى ۋە ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما قاتارلىق بىر قانچە كىشى بىلەن
پەيغەمبەر سەللىللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئەتراپىدا ئولتۇراتتۇق،
پەيغەمبەر سەللىللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئارمىزدىن قوپۇپ كېتىپ،
خېلى ئۇزۇنغىچە قايتىپ كەلمىدى، بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ
بۇلاپ كېتىلىشىدىن ئەنسىرەپ ئالاقزادە بولدۇق - دە، ئورنىمىزدىن
تۇردۇق. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى بىرىنچى بولۇپ ئىزدەپ
چىقتىم، ئەنسا رىلاردىن بەنى نەججار قەبىلىسىنىڭ بېغىغا كېلىپ،
باغنىڭ ئەتراپىنى ئايلىنىپ، كىرىدىغان ئىشىك تاپالمىدىم.
توۋساتتىن باغنىڭ سىرتىدىكى بىر قۇدۇقتىن باغنىڭ ئىچىگە ئېقىپ
كىرىدىغان بىر ئېرىقنى كۆرۈپ قالدۇم - دە، تۈلكىدەك تۈگۈلۈپ
باغنىڭ ئىچىگە كىرىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا باردىم.
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- ئەبۇ ھۇرەيرەمۇ سەن، نېمە ئىش بولدى؟ - دەپ سورىدى. مەن:
- ئى رەسۇلۇللاھ! سەن بىزنىڭ ئارمىزدىن كېتىپ قېلىپ،
قايتىپ كەلمىدىڭ. شۇڭا سېنىڭ بۇلاپ كېتىلىشىڭدىن ئەنسىرەپ

كەتتۇق. مەن بەكمۇ ئالاقىزادە بولۇپ، بۇ يەرگە ھەممىدىن بۇرۇن يېتىپ كەلدىم ۋە تۈلكىدەك تۈگۈلۈپ باغقا كىردىم. ئەنە، قالغان كىشىلەر كەينىدىن كېلىۋاتىدۇ، - دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا ئىككى پاي كەشنى بېرىپ:

- ئى ئەبۇ ھۈرەيرە! سەن بۇ ئىككى كەشنى ئېلىپ، (بۇ باغنىڭ ئەتراپىدا) اللەتن باشقا ھېچ بىر ئىلاھنىڭ يوقلۇقىنى چىن قەلبىدىن ئىقرار ۋە ئېتىراپ قىلغان ھالەتتە ئۇچرىغان ھەر بىر كىشىگە جەننەت بىلەن بېشارەت بەرگىن! - دېدى.

ماڭا تۇنجى بولۇپ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇچراپ: — ئەبۇ ھۈرەيرەمۇ سەن؟ بۇ ئىككى پاي كەشنى نېمە دەپ كۆتۈرۋالدىڭ؟ - دەپ سورىدى. مەن:

— بۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كەشى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى اللەتن باشقا ھېچ بىر ئىلاھنىڭ يوقلۇقىنى چىن قەلبىدىن ئىقرار ۋە ئېتىراپ قىلغان ھالەتتە يولۇققان ھەر بىر كىشىگە جەننەت بىلەن بېشارەت بېرىشكە بۇيرۇپ، بۇ ئىككى پاي كەشنى ئىسپات سۈپىتىدە بەردى، - دېدىم.

ئۆمەر مېنىڭ كۆكسۈمگە بىر مۇشت سالغان ئىدى، ئوڭدامغا چۈشتۈم. ئاندىن:

— ئى ئەبۇ ھۈرەيرە، ئارقاڭغا قايت! - دېدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلدىم، شۇچاغدىكى تۇرقىمدىن ھازىرلا يىغلاپ تاشلايدىغاندەك كۆرىنەتتىم، ئۆمەرمۇ ئارقامدىنلا تاپ بېسىپ كېلىۋاتاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا قاراپ:

- ئەي ئەبۇ ھۈرەيرە! ساڭا نېمە بولدى؟ - دەپ سورىدى. مەن: — مەن ئۆمەرگە يولۇقۇپ، ئۇنىڭغا سەن ماڭا تاپىلىغان ئىشلارنى دېگەندىم، ئۆمەر مېنىڭ كۆكسۈمگە بىر مۇشت سالدى، مەن ئوڭدامغا چۈشتۈم. ئاندىن: ”ئى ئەبۇ ھۈرەيرە، ئارقاڭغا قايت!“ دېدى، - دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆمەرگە:

— ئى ئۆمەر! نېمە ئۈچۈن ئۇنداق قىلدىڭ؟ - دەپ سورىغانىدى،

ھەزرىتى ئۆمەر:

– ئى رەسۇلۇللاھ! ئاتا - ئانام ساڭا پىدا بولسۇنكى، سەن ئىككى كەشىڭنى ئىسپات سۈپىتىدە ئەبۇ ھۇرەيرىگە بېرىپ، ئۇنى اللەتن باشقا ھېچ بىر ئىلاھنىڭ يوقلۇقىنى چىن قەلبىدىن ئىقرار ۋە ئېتىراپ قىلغان ھالەتتە يولۇققان ھەر بىر كىشىگە جەننەت بىلەن بېشارەت بېرىش ئۈچۈن ئەۋەتتىڭمۇ؟ - دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:
– ھەئە، شۇنداق، - دېدى. ئۆمەر:

– ئى رەسۇلۇللاھ! ئۇنداق قىلمىغىن. چۈنكى مەن كىشىلەرنىڭ بۇ سۆزگە ئېسىلىۋېلىپ، ئەمەل - ئىبادەتتىن سۇسلىشىپ كېتىشىدىن ئەنسىرەيمەن، كىشىلەرنى ئەمەل - ئىبادەت قىلغىلى قويغان بولساڭ، - دېدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:
– ئۇنداقتا، ئۇلارنى ئەمەل قىلغىلى قوي! - دېدى.

(مۇسلىم: 31)

13 - مۇئاز ئىبنى جەبەل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىككىمىز ئوفەير ناملىق بىر ئېشەككە مىنىۋالغان ئىدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:
– ھەي مۇئاز! سەن اللەنىڭ بەندە ئۈستىدىكى ھەققى بىلەن بەندىنىڭ اللە ئۈستىدىكى ھەققىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلمەسەن؟ - دەپ سورىدى. مەن:
– بۇنى اللە ۋە اللەنىڭ رەسۇلى بىلىدۇ، - دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

– بەندىلەرنىڭ اللەقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەستىن ئىبادەت قىلىشى اللەنىڭ بەندىلەر ئۈستىدىكى ھەققى؛ اللەقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەستىن ئىبادەت قىلغانلارنى ئازابلىماسلىق بولسا، بەندىلەرنىڭ اللە ئۈستىدىكى ھەققىدۇر، - دېدى. مەن:
– ئى رەسۇلۇللاھ! ئۇنداقتا، بۇنى كىشىلەرگە ئېيتىپ بەرمەيمۇ؟ - دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

— كىشىلەرنىڭ بۇ سۆزگە ئېسىلىۋېلىپ، ئەمەل - ئىبادەتتە سۇسلىشىپ قالماسلىقى ئۈچۈن، ئېيتماي تۇرغىن! — دېدى. ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

— مۇئاز رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئىلىمنى يوشۇرغان بولۇپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ، ئۆلۈپ كېتىش ئالدىدا بۇنى ئېيتىپ بەرگەن ئىدى، - دېدى.

(مۇسلىم: 30 ۋە 32)

14 - ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىر ئايدىڭ كېچىسى تالاغا چىققاندىم، قارىسام، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆزى يالغۇز ماڭغىلى تۇرۇپتۇ. شۇنىڭ بىلەن، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام باشقىلارنىڭ ئۆزى بىلەن بىرگە مېڭىشىنى خالىمىسا كېرەك دەپ ئويلىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى كۆرۈپلا:

— كىم ئۇ؟ - دەپ سورىدى. مەن:

— مەن ئەبۇ زەر، اللہ مېنى ساڭا پىدا قىلسۇن! - دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

— ھە ئەبۇ زەر! بۇ يەرگە كەل! - دېدى. ئىككىمىز بىر ئاز بىللە ماڭغاندىن كېيىن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— بۇ دۇنيانىڭ بايلىرى ئاخىرەتنىڭ كەمبەغەللىرىدۇر، اللہ بەرگەن بايلىقنى ئالدى. - كەينىگە قارىماستىن ھەر تۈرلۈك ياخشىلىق يوللىرىغا سەرپ قىلغان كىشىلەرلا بۇنىڭدىن مۇستەسنا، - دېدى. يەنە بىر ئاز ماڭغاندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى ئەتراپى تاشلىق ئويما بىر جايدا ئولتۇرغۇزۇپ قويۇپ:

— مەن قايتىپ كەلگۈچە بۇ يەردە ئولتۇرۇپ تۇر! - دېدى. ئاندىن سايلىققا قاراپ يۈرۈپ كەتتى. - دە، كۆرۈمدىن غايىپ بولدى. ئارىدىن خېلى ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قايتىپ كېلىۋاتقاچ:

— ئوغرىلىق قىلغان بولسىمۇ، زىنا قىلغان بولسىمۇ، - دەۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كەلگەن ھامان ئۆزەمنى تۇتالماي:

– ئى رەسۇلۇللاھ! الله مېنى ساڭا پىدا قىلسۇن! بۇ ساي تەرەپتە كىمگە سۆزلەۋاتتىڭ؟ بىرەرسىنىڭ ساڭا جاۋاب قايتۇرغانلىقىنى ئاڭلىمىدىمغۇ؟! – دەپ سورىسام، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېدى:

– بۇ ساي تەرەپتە ماڭا جىبرىئىل كۆرۈندى، ئۇ ماڭا:
– ئى مۇھەممەد! ئۈممىتىڭدىن اللهقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمىگەن ھالدا ۋاپات تاپقان ھەر قانداق كىشىگە جەننەت بىلەن بېشارەت بەرگىن! – دېدى. مەن:

– ئى جىبرىئىل! ئوغرىلىق ياكى زىنا قىلغان بولسىمۇ، بېشارەت بېرەمدىم؟ – دەپ سورىدىم. جىبرىئىل:
– شۇنداق، – دېدى. مەن يەنە:

– ئى جىبرىئىل! ئوغرىلىق ياكى زىنا قىلغان بولسىمۇ، بېشارەت بېرەمدىم؟ – دەپ سورىدىم. جىبرىئىل:
– شۇنداق، ھاراق ئىچكەن بولسىمۇ بېشارەت بەرگىن! – دېدى.

(بۇخارى: 6443)

15 - مۇسلىم يەنە بىر رىۋايەتتە، پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ تۆتىنچى قېتىمدا: «ئەبۇ زەرنىڭ ئۈنمىغىنىغا پەرۋا قىلماستىن» دېگەنلىكىنى قوشۇپ رىۋايەت قىلغان.

(مۇسلىم: 94)

16 - جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ:

– ئى رەسۇلۇللاھ! ئىنساننى جەننەتكە كىرگۈزىدىغان نەرسە نېمە؟ جەھەننەمگە كىرگۈزىدىغان نەرسە نېمە؟ – دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

– اللهقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمىگەن ھالدا ۋاپات تاپقان ھەر قانداق كىشى جەننەتكە كىرىدۇ. اللهقا بىرەر نەرسىنى شېرىك كەلتۈرگەن ھالدا ۋاپات تاپقان ھەر قانداق كىشى جەھەننەمگە كىرىدۇ، – دېدى.

(مۇسلىم: 93)

17 - ئىبنى شىھاب مۇنداق دەيدۇ: مەھمۇد ئىبنى رەبىئ ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ماڭا ئۆزىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئېسىگە ئالغانلىقىنى، شۇنداقلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇلارنىڭ ھويلىسىدىكى قۇدۇقتىن سۇ ئېلىپ ئۇنىڭ يۈزىگە پۈركىگەنلىكىنىمۇ ئېسىگە ئالغانلىقىنى دەپ بەردى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بەدرى ئۇرۇشىغا قاتناشقان ئىتبان ئىبنى مالىك ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىپ بەردى:

— مەن بەنى سالىم ئايمىقىدىكى قەۋمىگە ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇپ بېرەتتىم. مەن تۇرىدىغان جاي بىلەن ئۇلار تۇرىدىغان جايىنىڭ ئارىسىنى بىر جىلغا ئايرىپ تۇراتتى. مۇبادا يامغۇر يېغىپ قالسا، ئۇلارنىڭ مەسچىتىگە بېرىش ئۈچۈن جىلغىدىن ئۆتۈشۈم قىيىن بولاتتى. شۇنىڭ ئۈچۈن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ: — ئى رەسۇلۇللاھ! مېنىڭ كۆزۈم ئاجىزلىشىپ قالدى، ناۋادا يامغۇر يېغىپ قالسا، قەۋمىم بىلەن مېنىڭ ئارامدىكى جىلغىدا سەل ئاقىدۇ. شۇنىڭ بىلەن، مېنىڭ ئۇ جىلغىدىن ئۆتۈشۈم قىيىن بولىدۇ، شۇڭا سەن كېلىپ، مېنىڭ ئۆيۈمدىن بىر جايدا ناماز ئوقۇپ بەرگەن بولساڭ، مەن شۇ جايىنى نامازگاھ قىلىۋالغان بولسام، - دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

— بولىدۇ، - دېدى. ئەتسى ئەتىگەن تاڭ خېلى يورۇغاندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن يېتىپ كېلىپ، ئىجازەت سورىدى ۋە ئۆيگە كىرىپلا:

— قايسى جايدا ناماز ئوقۇپ بېرىشىمنى ياخشى كۆرسەن؟ - دېدى. مەن ناماز ئوقۇشنى ياقتۇرىدىغان بىر جايىنى كۆرسەتتىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئورنىدىن تۇرۇپ: «ئەلەيھىسسالام!» دەپ نامازغا تۇردى. بىز ئارقىسىدا سەپ تۈزۈپ ئىقتىدا قىلدۇق. ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇغاندىن كېيىن سالام بەردى، بىزمۇ سالام بەردۇق. نامازدىن كېيىن، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى شۇرپا پىشقىچە ساقلاپ تۇرۇشقا تۇتۇۋالدىم. مەھەللىلىك بىر مۇنچە كىشى پەيغەمبەر

سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مېنىڭ ئۆيۈمدە ئىكەنلىكىنى ئاڭلاپ يۈگۈرەپ كەپتۇ. شۇنىڭ بىلەن، ئۆيدە ئادەم كۆپىيىپ كەتتى. ئارىدىن بىرى:

- مالىك كۆرۈنمەيدىغۇ، ئۇ نېمە ئىش قىلىۋاتىدۇ؟ - دېگەندى، يەنە بىرەيلەن:

- ئۇ، اللہ ۋە اللہنىڭ رەسۇلىنى ياخشى كۆرمەيدىغان مۇناپىق، - دېدى. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- ئۇنداق دېمە! ئۇنىڭ اللہنىڭ رازىلىقىنى كۆزلەپ: ”لا إله إلا الله (اللەتن باشقا ھېچبىر ئىلاھ يوقتۇر)“ دېگەنلىكىنى بىلمەمسەن؟ - دېدى. ئۇ كىشى:

- ئۇنىڭ اللہنىڭ رازىلىقىنى كۆزلىگەنلىكىنى اللہ ۋە اللہنىڭ رەسۇلى ئوبدان بىلىدۇ. ئەمما، اللہنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، بىز ئۇنىڭ مۇھەببىتىنى پەقەت مۇناپىقلارغىلا بېغىشلايدىغانلىقىنى ۋە پەقەت مۇناپىقلار بىلەنلا سۆزلىشىدىغانلىقىنى كۆرۈپ تۇرىمىز، - دېدى. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- شەك - شۈبھىسىزكى، اللہ ئۆزىنىڭ رازىلىقىنى كۆزلەپ: ”لا إله إلا الله (اللەتن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر)“ دېگەن كىشىگە دوزاخنى ھارام قىلدى، - دېدى.

مەھمۇد ئىبنى رەبىئ مۇنداق دەيدۇ: مەن بۇ ھەدىسنى يەزىد ئىبنى مۇئاۋىيە قوماندانلىقىدا (رۇم زېمىنىدا) ئېلىپ بېرىلغان بىر غازاتتا پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ساھابىلىرىدىن بولغان ئەبۇ ئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ھۇزۇرىدا بىر توپ كىشىگە سۆزلەپ بەرگەن ئىدىم. ئەبۇ ئەييۇب (ئۇ مۇشۇ غازاتتا شېھىد بولغان. اللہ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) ماڭا قارشى قوپۇپ:

- اللہ تائالانىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن بۇ سۆزلەرنى ھەرگىزمۇ پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دېگەن دەپ ئويلىمايمەن، - دېدى. بۇ سۆز ماڭا بەك ئېغىر كەلدى - دە:

– اللہ مېنى بۇ غازاتتىن قايتقىچە سالامەت قىلىپ، ئىتبان ئىبنى مالىكىنى قەۋمىنىڭ مەسچىتىدە تىرىك تاپساملا، بۇ ھەدىسنى ئۇنىڭدىن قايتا سورايمەن دەپ اللەقا ۋەدە قىلدىم. سالامەت قايتقاندىن كېيىن، ھەج (ياكى ئۆمرە) گە ئىھرام باغلاپ، شامدىن مەككىگە باردىم، ئاندىن مەدىنىگە كېلىپ، بەنى سالىم ئايمىقىغا باردىم. ئىتبان قەۋمىگە ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇۋاتقان ئىكەن. ئۇ نامازنى تۈگەتكەندىن كېيىن، مەن ئۇنىڭغا سالام بېرىپ، ئۆزەمنى تونۇشتۇردۇم. ئۇ قېرىپ كۆزىدىنمۇ ئايرىلىپ قالغان ئىكەن. مەزكۇر ھەدىس توغرىلىق سورىۋىدىم، ئىتبان ئۇ ھەدىسنى ماڭا بۇرۇن سۆزلەپ بەرگىنىگە ئوخشاش قىلىپ سۆزلەپ بەردى.

(بۇخارى: 1186)

18 - مالىك ۋە نەسائى: ئۆيدە ناماز ئوقۇپ بېرىشنى، - دەپ رىۋايەت

قىلغان^①.

^① ئەلبانى (1259): سەھىھ - دېگەن.

19 - ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇمۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر

سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن:

– ئى رەسۇلۇللاھ! قىيامەت كۈنى سېنىڭ شاپائىتىڭدىن كىم بەھرىمەن بولىدۇ؟ - دەپ سورىۋىدىم. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– ئى ئەبۇ ھۇرەيرە! مەن سېنىڭ ھەدىسكە بولغان ھېرىسمەنلىكىڭگە قاراپ، ھېچكىم بۇ مەسىلىنى ئەبۇ ھۇرەيرىدىن بۇرۇن سورىمايدىغۇ دەپ ئويلىغانىدىم. قىيامەت كۈنى مېنىڭ شاپائىتىمدىن بەھرىمەن بولىدىغانلار چىن قەلبىدىن: ”لا إله إلا الله (اللەتن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر)“ دېگەن كىشىلەردۇر، - دەپ جاۋاب بەردى.

(بۇخارى: 99)

20 - ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،
 پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللام مۇنداق دېگەن:
 «مۇھەممەدنىڭ نەپسى ئىلكىدە بولغان الله بىلەن قەسەمكى،
 يەھۇدىي ياكى خرىستىئان بولسۇن، مەيلى كىم بولسا بولسۇن، مېنىڭ
 پەيغەمبەر ئىكەنلىكىمنى ئاڭلاپ تۇرۇپ، مەن ئېلىپ كەلگەن ئىسلام
 دىنىغا ئېتىقاد قىلىشتىن باش تارتقان ھالدا ۋاپات بولىدىكەن، ئۇ
 چوقۇم دوزاخقا كىرىدۇ».

(مۇسلىم: 153)

21 - سۇھەيب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،
 پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللام مۇنداق دېگەن:
 «پاھ! مۇئمىن كىشىنىڭ ھالى نېمىدېگەن ياخشى؟! ئۇنىڭ
 بارلىق ئەھۋالى ئۇنىڭ ئۈچۈن ياخشىلىق ئېلىپ كېلىدۇ، بۇ
 خۇسۇسىيەت پەقەت مۇئمىنگىلا خاستۇر. مۇئمىن خۇشال بولىدىغان
 ئىشقا يولۇقسا، اللهقا شۈكرى ئېيتىدۇ. مانا بۇ، ئۇنىڭ ئۈچۈن بىر
 ياخشىلىق؛ ئەگەر زىيان - زەخمەتكە يولۇقسا، ئۇنىڭغا سەۋر قىلىدۇ. مانا
 بۇمۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن بىر ياخشىلىق ھېسابلىنىدۇ».

(مۇسلىم: 2999)

29 - مۇئاز رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىر سەپەرگە بىللە چىققاندىم. بىر كۈنى، يولدا كېتىۋېتىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يېقىنلىشىپ قالدۇم - دە:

- ئى رەسۇلۇللاھ! ماڭا مېنى جەننەتكە كىرگۈزىدىغان ۋە دوزاختىن يىراقلاشتۇرىدىغان بىرەر ئەمەلنى دەپ بەرگەن بولساڭ، - دېدىم. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- ئى مۇئاز! سەن ناھايىتى چوڭ بىر ئىشنى سورىدىڭ. بىراق ئۇ ئىش ئىش ئاسان قىلغان كىشىگە ئاسان. ئاللاھقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەستىن ئىبادەت قىل، نامازنى جايدا ئادا قىل، زاكات بەر، روزا تۇت، ھەج قىل. مەن ساڭا بارلىق ياخشى ئىشلارنىڭ دەرۋازىلىرىنى كۆرسىتىپ قويايمۇ؟ روزا - ئىنساننى گۇناھلاردىن ساقلايدىغان قالقان؛ سەدىقە - سۇ ئوتنى ئۆچۈرگەندەك گۇناھلارنى ئۆچۈرگۈچى؛ كېچىدە قوپۇپ ناماز ئوقۇش - تەقۋادار، سالىھ كىشىلەرنىڭ ئالامىتىدۇر، - دېدى. ئاندىن ئاللاھ تائالانىڭ مۇنۇ ئايىتىنى ئوقۇدى: ئۇلارنىڭ يانلىرى ئورۇن - كۆرپىدىن يىراق بولىدۇ (يەنى ئۇلار كېچىسى ئىبادەت قىلىپ ئاز ئۇخلايدۇ)، ئۇلار پەرۋەردىگارىنىڭ (ئازابىدىن) قورقۇپ، (رەھمىتىنى) ئۈمىد قىلىپ ئۇنىڭغا دۇئا قىلىدۇ، ئۇلارغا بىز رىزىق قىلىپ بەرگەن نەرسىلەردىن (ياخشىلىق يوللىرىغا) سەرپ قىلىدۇ. ئۇلارنىڭ قىلغان ئەمەللىرىگە مۇكاپات يۈزىسىدىن ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىدا ساقلانغان ۋە ئۇلارنى خۇشال قىلىدىغان كاتتا نېمەتنى ھېچكىم بىلمەيدۇ ①. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەنە:

- مەن ساڭا بۇ دىننىڭ بېشى، تۈۋرۈكى ۋە يۈكسەك پەللىسىنى دەپ بېرەيمۇ؟ - دېدى. مەن:

- ھەئە، دەپ بەرگىن، - دېۋىدىم. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- بۇ دىننىڭ بېشى ئىسلام (يەنى ئىسلامنى ھەقىقىي قوبۇل

① سۇرە سەجدە، 16-17 - ئايەت.

قىلىش)، تۈۋرۈكى ناماز، يۈكسەك پەللىسى جىھادتۇر، - دېدى. ئاندىن كېيىن:

- مەن ساڭا بارلىق ياخشىلىقنىڭ جۇغلانغان يېرىنى دەپ بېرەي، - دېدى ۋە ماڭا تىلىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ:
- تىلىڭنى چىڭ تۇت! - دېدى. مەن:
- ئى رەسۇلۇللاھ! بىز سۆزلىرىمىزدىنمۇ ھېساب بېرەمدىمىز؟ - دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:
- ئىسىت ساڭا، ئى مۇئاز! كىشىلەرنى دوزاخقا دۈم تاشلايدىغان نەرسە شۇ تىللىرى بولماي نېمە؟ - دېدى^①.

(تىرمىزى: 2616)

① ئەلبانى (2110): سەھىھ - دېگەن.

- 30 - ئەبۇ ئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، بىر كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:
- ماڭا مېنى جەننەتكە كىرگۈزىدىغان بىر ئىشنى دەپ بەرسەڭ، - دېدى. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئەتراپىدىكىلەر:
 - ئۇنىڭغا نېمە بولغاندۇ؟ ئۇنىڭغا نېمە بولغاندۇ؟ - دېيىشتى. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارغا جاۋابەن:
 - ئۇنىڭ بىرەر ھاجىتى بار ئىكەن، - دېدى. ئاندىن ئۇ كىشىگە:
 - اللەقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەي ئىبادەت قىل، نامازنى جايىدا ئادا قىل، زاكات بەر، سىلە-رەھىم قىل! - دېدى.

(بۇخارى: 1396)

31 - ئابدۇللا ئىبنى ئەمر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللىللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «اللہ تائالا قىيامەت كۈنى پۈتۈن خالايقنىڭ ئالدىدا مېنىڭ ئۈمىتىمدىن بىر كىشىنى دوزاختىن قۇتۇلدۇرىدۇ. ئۇنىڭ ئەمەللىرى يېزىلغان توقسان توققۇز دەپتەرنى ئاچىدۇ، ھەر بىر دەپتە (چوڭلۇقىدىن) كۆز يەتكۈدەك يەرنى ئىگەللەيدۇ، ئاندىن اللہ تائالا ئۇنىڭغا:

- بۇ دەپتەردە خاتىرىلەنگەن گۇناھلىرىڭدىن بىرەرسىنى ئىنكار قىلالامسەن؟ ھەممە ئىشلىرىڭنى خاتىرىلەپ تۇرغۇچى پەرىشتىلىرىم ساڭا زۇلۇم قىپتىمۇ؟ - دەپ سورىدايدۇ. ئۇ:
- ياق، ئى اللہ! - دەيدۇ. اللہ تائالا:
- بۇ گۇناھلىرىڭ ئۈچۈن ئىپتىقۇدەك ئۆزۈڭ بارمۇ؟ - دەپ سورىدايدۇ،
ئۇ:

- ياق، مېنىڭ ھېچ بىر ئۆزۈم يوق، ئى اللہ! - دەپ جاۋاب بېرىدۇ. اللہ تائالا:
- ئۇنداقتا، بىزنىڭ دەرگاھىمىزدا سېنىڭ بىر ياخشى ئىشىڭ بار، سەن بۈگۈن ھېچبىر زۇلۇمغا ئۇچرىمايسەن، - دەيدۇ. شۇ ھامان: "اللەتن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام اللەنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسىدۇر دەپ گۇۋاھلىق بېرىمەن" دېگەن كەلىمە پۈتۈلگەن بىر ۋاراقچە چىقىدۇ. اللہ تائالا ئۇنىڭغا:
- تارازىغا كەل! - دەيدۇ. ئۇ:

- ئى اللہ! بۇ ۋاراقچە گۇناھ بىلەن تولغان بۇنچە دەپتەرنىڭ ئالدىدا نېمىگە تەڭ بولالسىۇن؟ - دەيدۇ. اللہ تائالا ئۇنىڭغا:
- سەن بۈگۈن ھېچقانداق زۇلۇمغا ئۇچرىمايسەن، ھەققىڭنى تولۇق ئالسىەن، - دەيدۇ. ئاندىن دەپتەرلەرنى تارازىنىڭ بىر تەخسىسىگە، ۋاراقچىنى يەنە بىر تەخسىسىگە قويۇپ تارتىدۇ. دەپتەرلەر يېنىك كېلىپ، ۋاراقچە ئۇلارنى بېسىپ كېتىدۇ. ھېچبىر نەرسە اللەنىڭ ئىسمى ئالدىدا ئېغىرلىق باسالمايدۇ»^①.

(تىرمىزى: 2639)

^① ئەلبانى (2127): سەھىھ - دېگەن.

ئىمان ۋە ئىسلامنىڭ تەبىرى

32 - ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «ئىسلام دىنى - اللەنىڭ بار ۋە بىرلىكىگە ئىشىنىش، ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش، رامزاندا روزا تۇتۇش ۋە ھەج قىلىشتىن ئىبارەت بەش ئاساس ئۈستىگە قۇرۇلدى».

بىر كىشى ئىبنى ئۆمەردىن:

— ھەج قىلىش دېگەن سۆزنى روزا تۇتۇش دېگەن سۆزدىن بۇرۇن دېدىمۇ؟ - دەپ سورىغانىدى، ئىبنى ئۆمەر: — ياق، مەن پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «رامزاندا روزا تۇتۇش ۋە ھەج قىلىش» دەپ، ھەج كەلىمىسىنى كېيىن دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم، - دېدى.

(مۇسلىم: 16)

33 - مۇسلىمنىڭ يەنە بىر رىۋايىتىدە: «ئىسلام دىنى - اللەتنى باشقا بارچە مەبۇدلارنى ئىنكار قىلىپ، ئىبادەتنى پەقەت اللەقىلا قىلىش، ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش، رامزاندا روزا تۇتۇش ۋە بەيتۇللانى تاۋاب قىلىشتىن ئىبارەت بەش ئاساس ئۈستىگە قۇرۇلدى» دېيىلگەن.

34 - يەنە بىر رىۋايەتتە: «ئىسلام دىنى - اللە تىن باشقا ھېچبىر ئىلاھ يوقتۇر، مۇھەممەد سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم اللەنىڭ ئەلچىسىدۇر دەپ گۇۋاھلىق بېرىش، ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش، رامزاندا روزا تۇتۇش ۋە بەيتۇللانى تاۋاب قىلىشتىن ئىبارەت بەش ئاساس ئۈستىگە قۇرۇلدى» دېيىلگەن.^①

(تىرمىزى: 2609)

^① ئەلبانى (2104): سەھىھ - دېگەن.

35 - يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: بىر كىشى ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇماغا:

- غازاتقا چىقامسەن؟ - دېدى. ئىبنى ئۆمەر ئۇنىڭغا:

- مەن پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «ئىسلام دىنى

- اللە تىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر دەپ گۇۋاھلىق بېرىش، ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش، بەيتۇللانى تاۋاب قىلىش ۋە رامزاندا روزا تۇتۇشتىن ئىبارەت بەش ئاساس ئۈستىگە قۇرۇلدى» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان، - دەپ جاۋاب بەردى.^②

(نەسائى: 5001)

^② ئەلبانى (4628): سەھىھ - دېگەن.

36 - يەھىيا ئىبنى يەئمەر مۇنداق دەيدۇ: مەئبەد جۇھەنى بەسرە شەھىرىدە تەقدىر توغرىسىدا تۇنجى بولۇپ قالايمىقان سۆز تاپقان كىشى ئىدى. مەن ھۇمەيد ئىبنى ئابدۇراھمان ھىمىيەرى بىلەن ھەج (ياكى ئۆمرە) قىلغىلى مەككىگە باردىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىدىن بىرەرسىنى تاپساق، تەقدىر توغرىسىدا يەنى بۇلار تاپقان سۆزلەر توغرىسىدا سوراپ باقايلى دېيىشتۇق. ئابدۇللا ئىبنى ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما بىلەن مەسچىتنىڭ ئىشىكى تۈۋىدە ئۇچرىشىپ قالدۇق، ئۇ مەسچىتكە ماڭغان ئىكەن. شۇنىڭ بىلەن، ھەمراھىم ئىككىمىز ئۇنىڭ ئىككى بېقىنىغا ئۆتتۇق. قارىسام، ھەمراھىم مېنىڭ سۆز باشلىشىمنى كۈتۈۋاتقاندا قىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن، مەن:

- ئى ئەبۇ ئابدۇراھمان! بىز تەرەپلەردە قۇرئان ئوقۇيدىغان، ئىلىم تەلەپ قىلىدىغان، تەقدىرگە ئىشەنمەيدىغان ۋە: ”ھەر ئىشنى ئىشلىتىش ئالدىدىن پىلانلانمىغان“ دەيدىغان بىر قىسىم كىشىلەر پەيدا بولدى، - دېۋىدىم. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما:

- سەن ئۇلار بىلەن كۆرۈشسەڭ، ئېيتىپ قويغىنكى، مەن ئۇلاردىن، ئۇلارمۇ مەندىن ئادا - جۇدادۇر. ئاللا تائالانىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئۇلارنىڭ بىرەرسى ئۇھۇد تېغىدەك ئالتۇننى ئاللا يولىدا سەدىقە قىلىسىمۇ، تەقدىرگە ئىمان ئېيتىمىغۇچە، ئاللا ئۇلارنىڭ سەدىقىسىنى قوبۇل قىلمايدۇ، - دېدى. ئاندىن يەنە سۆز باشلاپ مۇنداق دېدى:

- دادام ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ماڭا مۇنۇ ھەدىسنى سۆزلەپ بەرگەن ئىدى: بىر كۈنى بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدا ئولتۇراتتۇق. بىردىنلا قېشىمىزدا كىيىملىرىنىڭ رەڭگى ناھايىتى ئاق، چاچلىرى قاپقارا بىر كىشى پەيدا بولۇپ قالدى. ئۇ ئادەمدە سەپەرنىڭ ئالامىتى كۆرۈنمەيتتى. ھېچ قايسىمىز ئۇ كىشىنى تونۇمايتتۇق. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ ئولتۇردى. ئاندىن ئۆزىنىڭ ئىككى تىزىنى پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىككى تىزىغا تەگكۈزۈپ، ئىككى ئالقىنىنى ئىككى يوتسىغا قويۇپ تۇرۇپ:

– ئى مۇھەممەد! ماڭا ئىسلامنىڭ نېمە ئىكەنلىكى توغرىسىدا سۆزلەپ بەرگىن! - دېدى. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:
 – ئىسلام دېگىنىمىز، بىر ئاللاھتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا ۋە مۇھەممەدنىڭ ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىش، ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش، رامزاندا روزا تۇتۇش، ھەرەمگە بېرىشقا قانداق بولالغانلار ھەج قىلىشتۇر، - دېدى. ئۇ كىشى:
 – راست ئېيتتىڭ، - دېدى. بىز ئۇ كىشىنىڭ ئۆزى سورىغان سوئالغا بېرىلگەن جاۋابنى ”راست ئېيتتىڭ“ دەپ تەستىقلىغانلىقىدىن ئەجەپلەندۇق. ئۇ كىشى يەنە:
 – ماڭا ئىماننىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى سۆزلەپ بەرگىن! - دېدى.
 پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– ئىمان دېگەن، ئاللاھقا ۋە ئاللاھنىڭ پەرىشتىلىرىگە، كىتابلىرىغا، پەيغەمبەرلىرىگە، قىيامەتكە، ياخشىلىق ۋە يامانلىقنىڭ ئاللاھ تائالانىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بىلەن بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىشتۇر، - دېدى. ئۇ كىشى:

– راست ئېيتتىڭ، - دېدى. ئاندىن:
 – ماڭا ئېھساننىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ بەرگىن! - دېدى.
 پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ئېھسان دېگىنىمىز، ئاللاھقا خۇددى ئاللاھنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتقانداك ھالەتتە ئىبادەت قىلىشتۇر. گەرچە سەن ئاللاھنى كۆرەلمىسەڭمۇ، ئاللاھ سېنى ھەمىشە كۆرۈپ تۇرىدۇ، - دېدى. ئۇ كىشى:

– ماڭا قىيامەتنىڭ (قاچان بولىدىغانلىقى) توغرىلىق سۆزلەپ بەرگىن! - دېدى. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:
 – خۇددى ساڭا ئوخشاش، مەنمۇ ئۇنىڭ قاچان بولىدىغانلىقىنى بىلمەيمەن، - دېدى. ئۇ كىشى:

– ئۇنداقتا، ماڭا قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرى ھەققىدە سۆزلەپ بەرگىن! - دېدى. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- دېدەك ئۆزىنىڭ خوجايىنىنى تۇغقان چاغدا، يالاڭ ئاياغ، يالاڭتۇش، كەمبەغەل پادىچىلار چوڭ بىنالارنى سېلىش بىلەن پەخىرلەنگەن چاغدا، قىيامەت يېقىنلاشقان بولىدۇ، - دېدى. شۇنىڭدىن كېيىن، ئۇ كىشى كېتىپ قالدى. مەن ھەيران بولغانچە تۇرۇپ قاپتىمەن. پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- ئى ئۆمەر! سوئال سورىغۇچىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلمەسەن؟ -

دەپ سورىدى. مەن:

- اللہ ۋە اللہنىڭ رەسۇلى بىلگۈچىدۇر، - دېدىم. پەيغەمبەر سەللاھۇ

ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- ئۇ جىبرىئىل بولىدۇ، سىلەرگە دىنىڭلارنى ئۆگەتكىلى كەپتۇ، -

دېدى.

(مۇسلىم: 8)

37 - يەنە بىر رىۋايەتتە: «ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش، ھەج قىلىش، رامىزان ئېيىدا روزا تۇتۇش ۋە جۈنۇبەتتىن غۇسلى قىلىش» دېيىلگەن^①.
(ئەبۇ داۋۇد: 4695)

^① ئەلبانى (2930): سەھىھ - دېگەن.

38 - ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر كۈنى كىشىلەرنىڭ ئالدىدا تۇراتتى، بىر كىشى كېلىپ:

- ئى رەسۇلۇللاھ! ئىمان دېگەن نېمە؟ - دەپ سورىدى. پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- ئىمان دېگەنمىز، اللہنىڭ بار ۋە بىرلىكىگە ئىشىنىش، پەرىشتىلەرگە ئىشىنىش، پەيغەمبەرلەرگە ۋە پەيغەمبەرلەرگە چۈشۈرۈلگەن كىتابلارغا ئىشىنىش، اللہ بىلەن ئۇچرىشىشقا ۋە ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىشكە ئىشىنىشتىن ئىبارەتتۇر، - دېدى. ئۇ كىشى:

- ئى رەسۇلۇللاھ! ئىسلام دېگەن نېمە؟ - دەپ سورىدى. پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– ئىسلام دېگىنىمىز، ئاللاھقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەستىن
ئىبادەت قىلىش، نامازنى جايدا ئادا قىلىش، ئاللاھ پەرز قىلغان زاكاتنى
بېرىش ۋە رامزان ئېيىدا روزا تۇتۇشتىن ئىبارەتتۇر، - دېدى. ئۇ كىشى:

– ئى رەسۇلۇللاھ! ئېھسان دېگەن نېمە؟ - دەپ سورىدى. پەيغەمبەر
سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– ئېھسان دېگىنىمىز، ئاللاھقا خۇددى ئاللاھنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتقانداك
ئىبادەت قىلىشتۇر. چۈنكى سەن ئاللاھنى كۆرمىگەن بىلەن، ئاللاھ سېنى
ھەمىشە كۆرۈپ تۇرىدۇ، - دېدى. ئۇ كىشى:

– ئى رەسۇلۇللاھ! قىيامەت قاچان بولىدۇ؟ - دەپ سورىدى. پەيغەمبەر
سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– خۇددى ساڭا ئوخشاش، مەنمۇ ئۇنىڭ قاچان بولىدىغانلىقىنى
بىلمەيمەن. لېكىن مەن ساڭا قىيامەتنىڭ بەزى ئالامەتلىرىنى دەپ
بېرەي، دېدەكنىڭ ئۆزىنىڭ خوجايىنىنى تۇغۇشى، يالاڭچىلىق، يالاڭچىلىق
پادىچىلارنىڭ خەلققە باش بولۇشى قاتارلىقلار شۇلارنىڭ
جۈملىسىدىندۇر. قىيامەتنىڭ قاچان بولۇشى ئاللاھتىن باشقا ھېچ كىم
بىلمەيدىغان بەش غەيب قاتارىدىن بولۇپ، ئاللاھ تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق
دېگەن: قىيامەت (نىڭ بولىدىغان ۋاقتى) توغرىسىدىكى بىلىم
ھەقىقەتەن ئاللاھنىڭ دەرگاھىدادۇر. ئاللاھ يامغۇرنى (ئۆزى بەلگىلىگەن
ۋاقتتا ۋە ئۆزى بەلگىلىگەن جايدا) ياغدۇرىدۇ، بەچچىداندىكى
(تۆرەلمىنىڭ) نېمە ئىكەنلىكىنى (يەنى ئوغۇلمۇ، قىزىمۇ، بېجىرىمۇ،
كەمتۈكمۇ، بەختلىكمۇ، بەختسىزمۇ) ئاللاھ بىلىدۇ ① دېدى. شۇنىڭ
بىلەن، ئۇ كىشى كەينىگە بۇرۇلۇپ كېتىپ قالدى. پەيغەمبەر
سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– ئۇنى قايتۇرۇپ كېلىڭلار! - دېدى. لېكىن ساھابىلار ئۇنى ئىزدەپ
تاپالمىدى. پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– ئۇ كىشى جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام بولۇپ، كىشىلەرگە دىننى
ئۆگىتىپ قويۇش ئۈچۈن كەلگەن، - دېدى.

(بۇخارى: 4777)

① سۈرە لوقمان، 34- ئايەت.

39 - يەنە بىر رىۋايەتتە پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:
 — مەندىن (مەسىلە) سوراڭلار! — دېدى. ساھابىلەر سوراشتىن
 ئەيمەندى. دەل شۇ پەيتتە، بىر كىشى كېلىپ، پەيغەمبەر
 ئەلەيھىسسالامنىڭ تىزىنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ:
 — ئى رەسۇلۇللاھ! ئىسلام دېگەن نېمە؟ - دېگەندەك سوئاللارنى
 سورىدى. پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەر قېتىم ئۇنىڭ
 سوئالىغا جاۋاب بەرگەندە، ئۇ كىشى:
 — توغرا ئېيتتىڭ، - دەيتتى. ئۇ كىشى:
 — ئېھسان دېگەن نېمە؟ - دەپ سورىۋىدى، پەيغەمبەر سەللاھۇ
 ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— ئېھسان دېگەنمىز، اللەتىن خۇددى اللەنى كۆرۈپ تۇرغاندەك
 قورقۇش بولۇپ، گەرچە بىز اللەنى كۆرەلمىسەكمۇ، اللە بىزنى ھەمىشە
 كۆرۈپ تۇرىدۇ، - دەپ جاۋاب بەردى.
 بۇ رىۋايەتتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە قىيامەتنىڭ
 ئالامەتلىرىنى ساناپ: «يالاڭئاياق، يالاڭتۆش پادىچىلارنىڭ، گاس ۋە
 كورلارنىڭ يەر شارىغا پادىشاھ بولۇۋالغىنىنى كۆرسەڭ (قىيامەتنى
 كۈت)» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ رىۋايەتتە يەنە: «ئۇ
 جىبرىئىل بولۇپ، سىلەر سورىمىغاندىن كېيىن، سىلەرنىڭ
 بىلىۋېلىشىڭلار ئۈچۈن كېلىپ سوئال سورىدى» دېگەن.

(مۇسلىم: 10)

44 - ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىز
 پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن مەسچىتتە ئولتۇراتتۇق، تۆگە مىنگەن
 بىر كىشى مەسچىتگە كىردى - دە، تۆگىسىنى چۆكۈرۈپ باغلىغاندىن
 كېيىن:

— قايسىڭلار مۇھەممەد بولسىلەر؟ - دەپ سورىدى. پەيغەمبەر
 سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزنىڭ ئارىمىزدا يۆلىنىپ ئولتۇراتتى.
 بىز:

— ماۋۇ يۆلىنىپ ئولتۇرغان ئاقپىشماق ئادەم شۇ، - دېدۇق. ئۇ
 كىشى:

– ئى ئابدۇلمۇتتەلىبىنىڭ ئوغلى! – دېدى. پەيغەمبەر سەللالاھۇ
ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– قۇلقىم سەندە، - دېدى. ئۇ ئادەم:

– مەن سەندىن سوئال سورىماقچى، سوئالنى قوپاللىق بىلەن
سورايمەن، كۆڭلۈڭگە ئالمىغايسەن، - دېدى. پەيغەمبەر سەللالاھۇ
ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– خالىغىنىڭنى سورىغىن! - دېدى.

– سەن ۋە سەندىن ئىلگىرىكىلەرنىڭ ئىگىسى بولغان ئالەمنىڭ نامى
بىلەن سەندىن سورايدىكى، ئالەم ھەقىقەتەن سېنى بارلىق كىشىلەرگە
پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتىمۇ؟
– ئەلۋەتتە، شۇنداق.

– ئالەمنىڭ نامى بىلەن سورايدىكى، ئالەم تائالا سەن ئارقىلىق بىزنى بىر
كېچە - كۈندۈزدە بەش ۋاقىت ناماز ئوقۇشقا بۇيرىدىمۇ؟
– ئەلۋەتتە، شۇنداق.

– ئالەمنىڭ نامى بىلەن سورايدىكى، ئالەم تائالا سەن ئارقىلىق بىزنى ھەر
يىلنىڭ بۇ ئېيىدا روزا تۇتۇشقا بۇيرىدىمۇ؟
– ئەلۋەتتە، شۇنداق.

– ئالەمنىڭ نامى بىلەن سورايدىكى، ئالەم تائالا سېنى بايلىرىمىزدىن
سەدىقلىرىنى يىغىپ، كەمبەغەللىرىمىزگە تارقىتىپ بېرىشكە
بۇيرىدىمۇ؟
– ئەلۋەتتە، شۇنداق.

– سەن ئالەم تەرەپتىن ئېلىپ كەلگەن بارلىق تەلىماتلارغا ئىمان
كەلتۈردۈم. مەن قەبىلەمنىڭ ساڭا ئەۋەتكەن ئەلچىسى، بەنى سەئىد
ئىبنى بەكر قەبىلىسىدىن زىمام ئىبنى سەئىد بولمەن.

(بۇخارى: 63)

45 - ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىز پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن بىرەر مەسىلە توغرۇلۇق سوئال سوراشتىن چەكلەنگەندۇق. شۇڭا سەھرادىن (بۇ چەكلىمىدىن خەۋىرى يوق) زېرەكرەك بىرسى كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن سوئال سورىسا، بىز خوش بولۇپ كېتەتتۇق. بىر كۈنى سەھرادىن بىر كىشى كېلىپ:

- ئى مۇھەممەد! سېنىڭ ئەۋەتكەن ئادىمىڭ بىزنىڭ يېنىمىزغا كېلىپ، سېنى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى دەۋاتىدىغۇ؟ - دېدى. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:
- توغرا دەپتۇ، - دېدى.

- ئۇنداقتا، ئاسمان - زېمىننى كىم ياراتتى؟ بۇ تاغلارنى كىم تىكلىدى؟ تاغلارنىڭ ئىچىدىكى نۇرغۇن نەرسىلەرنى كىم ياراتتى؟
- ئاللاھ.

- ئاسمان - زېمىنلارنى ياراتقان، تاغلارنى تىكلىگەن زاتنىڭ نامى بىلەن سەندىن سورايدىكى، ھەقىقەتەن ئاللاھ سېنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتىمۇ؟
- ھەئە، شۇنداق.

- سېنىڭ ئەۋەتكەن ئادىمىڭ بىزگە: ”بىر كېچە - كۈندۈزدە بەش ۋاخ ناماز ئوقۇش پەرز“ دەيدىغۇ؟
- دېگىنى توغرا.

- سېنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن زاتنىڭ نامى بىلەن سورايدىكى، بۇنى ئاللاھ بۇيرىدىمۇ؟
- ھەئە، شۇنداق.

- سېنىڭ ئەۋەتكەن ئادىمىڭ بىزگە: ”ماللارنىڭ زاكىتىنى ئايرىش پەرز“ دەيدىغۇ؟
- دېگىنى توغرا.

- سېنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن زاتنىڭ نامى بىلەن سورايدىكى،

بۇنى اللە بۇيرىدىمۇ؟

- ھەئە، شۇنداق.

- سېنىڭ ئەۋەتكەن ئادىمىڭ بىزگە: ”رامزان ئېيىدا بىر ئاي روزا

تۇتۇش پەرز“ دەيدىغۇ؟

- دېگەنلىرى توغرا.

- سېنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن زاتنىڭ نامى بىلەن سورايىكى،

بۇنى اللە بۇيرىدىمۇ؟

- ھەئە، شۇنداق.

- سېنىڭ ئەۋەتكەن ئادىمىڭ بىزگە: ”قادىر بولالغان ئادەمنىڭ

ھەج قىلىشى پەرز“ دەيدىغۇ؟

- دېگىنى توغرا.

- سېنى ھەقىقەتنى يەتكۈزۈش ئۈچۈن پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن

زاتنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن بۇ ئاڭلىغانلىرىمنى كەم - زىيادە

قىلماستىن ئورۇندايمەن.

ئۇ ئادەم كەتكەندىن كېيىن، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى

ۋەسەللەم: «ئۇ راست شۇنداق قىلالسا، چوقۇم جەننەتكە كىرىدۇ» دېدى.

(مۇسلىم: 12)

48 - تەلھە ئىبنى ئوبەيدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ:

پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا نەجدلىك بىر

ئادەم كەلدى، ئۇنىڭ چاچلىرى چۇۋۇق، ئاۋازى خىرقىراق ئىدى، بىر

خىل گۇڭۇلدىغان ئاۋازى ئاڭلىناتتى - يۇ، بىراق نېمىدېگەنلىكىنى

چۈشەنگىلى بولمايتتى. ئۇ يېقىن كەلگەندە، ئۇنىڭ ئىسلام ھەققىدە

سوئال سورىۋاتقانلىقىنى بىلدۈق. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى

ۋەسەللەم ئۇنىڭغا:

- بىر كېچە - كۈندۈزدە بەش ۋاخ ناماز ئوقۇش پەرزدۇر، - دېدى. ئۇ

كشى:

- بۇ بەش ۋاخ نامازدىن باشقا ناماز بارمۇ؟ - دەپ سورىدى.
- يوق، ئەمما نەپلە ناماز ئوقاي دېسەڭ، ئوقۇساڭ بولىدۇ. ئۇندىن باشقا، رامزان ئېيىدا روزا تۇتۇش پەرزدۇر.
- ئۇندىن باشقا روزا بارمۇ؟
- يوق، ئەمما نەپلە روزا تۇتاي دېسەڭ، تۇتساڭ بولىدۇ. ئۇندىن باشقا، زاكات بېرىشمۇ پەرزدۇر.
- بۇ زاكاتتىن باشقىسىمۇ بارمۇ؟
- يوق، ئەمما نەپلە سەدىقە قىلاي دېسەڭ، قىلساڭ بولىدۇ.
- اللە بىلەن قەسەمكى، مەن بۇلارنى كەم - زىيادە قىلماستىن ئىجرا قىلمەن.
- ئۇ كىشى كەتكەندىن كېيىن، پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:
- بۇ كىشى راست شۇنداق قىلالسا، نىجات تاپىدۇ، - دېدى.
- (بۇخارى: 46)

49 - بىر ئايال ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن كوزىدا ئېچىتىلغان سىر كە توغرىدا سورىدى، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇ ئايالغا مۇنۇ ھەدىس بىلەن جاۋاب بەردى: ئابدۇلقەيس جەمەتنىڭ ئەلچىلەر ئۆمىكى پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كەلگەن ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلاردىن:

- سىلەر كىم بولىسىلەر؟ - دەپ سورىدى. ئۇلار:
- بىز رەبىئە^①، - دېدى. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:
- قارشى ئالىمىز! ئىسلامغا قارشى ئۇرۇشۇپ رەسۋا بولۇپ، پۇشايمانغا قېلىشتىن بۇرۇن ئۆز ئىختىيارىڭلار بىلەن مۇسۇلمان بولۇپ كەلگىنىڭلارنى قىزغىن قارشى ئالىمىز، - دېدى. ئۇلار:
- ئى رەسۇلۇللاھ! بىز بەك يىراق جايدىن كەلدۇق. سىلەر بىلەن بىزنىڭ ئارىمىزدا مۇزەر كاپىرلىرى بار. شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز سېنىڭ يېنىڭغا پەقەت ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئايلاردىلا كېلەلەيمىز. شۇڭا

سەن بىزنى چوقۇم جەننەتكە باشلايدىغان بىر ئەمەلنى قىلىشقا بۇيرىساڭ، بىز ھەم ئۆزىمىز شۇ ئەمەلنى قىلساق ھەم ئارقىمىزدا قالغان كىشىلەرگە يەتكۈزسەك، - دېدى. پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارنى تۆت ئىشقا بۇيرۇپ، تۆت ئىشنى قىلىشتىن توستى. پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارنى ئالدى بىلەن يېگانە ئاللاھقا ئىمان ئېيتىشقا بۇيرۇپ بولۇپ:

— يېگانە ئاللاھقا ئىمان ئېيتىشنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلەمسىلەر؟ - دەپ سورىدى. ئۇلار:

— ئاللاھ ۋە ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى بىلگۈچىدۇر، - دەپ جاۋاب بېرىشتى. پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— ئاللاھقا ئىمان ئېيتىش دېگەنمىز، ئاللاھتىن باشقا ھېچبىر ئىلاھ يوقتۇر، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئاللاھنىڭ ئەلچىسىدۇر دەپ گۇۋاھلىق بېرىشتۇر. ئاندىن ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش ۋە رامزان ئېيىدا روزا تۇتۇشتۇر، - دېدى. ئاندىن ئۇلارغا:

— ئۇرۇشتا ئېلىنغان ئولجىنىڭ بەشتىن بىرىنى دۆلەت خەزىنىسىگە تاپشۇرۇشۇڭلار لازىم، - دېدى. ئاندىن ئۇلارنى قاپاق، كوزا ۋە موم بىلەن قاپلانغان قاچىلارنى ئىشلىتىشتىن توستى^①. ئاندىن:

— بۇلارنى ئېسىڭلاردا چىڭ ساقلاڭلار ۋە ئارقاڭلاردا قالغان كىشىلەرگە يەتكۈزۈڭلار! - دېدى. پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئابدۇلقەيس جەمەتىدىكى ئەشەج ئىسىملىك كىشىگە: - سەندە ئاللاھ ياقىتۇرىدىغان پۇختىلىق ۋە تەمكىنلىكتىن ئىبارەت ئىككى خىسلەت بار ئىكەن، - دېدى.

بۇ ھەدىسنى رىۋايەت قىلغۇچى شۆئبە: ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ياغاچتىن ئويۇلغان تەڭلىنىمۇ ئىشلىتىلىشى چەكلەنگەن قاچىلار قاتارىدا تىلغا ئالغاندەك قىلغانىدى، - دەيدۇ.

(مۇسلىم: 17)

^① ئۇلار ئادەتتە قۇرۇق ئۈزۈم، خورما قاتارلىق مېۋىلەرنى سۇغا چىلاپ، بۇ خىلدىكى قاچىلاردا ساقلاپ مېۋە سۈيى قىلىپ ئىچەتتى. بۇ خىلدىكى قاچىلاردا ساقلانغان مېۋە سۈيى بەزىدە كۈننىڭ ئۆتۈشى بىلەن ئېچىپ ھاراققا ئايلىنىپمۇ قالاتتى. ئاندىن ئۇنى ئىستېمال قىلغۇچىلار، ئۇنىڭ ھاراققا ئايلىنىپ قالغانلىقىنى سەزمەستىن ئىچىپمۇ قالاتتى. بۇ چەكلىمە مانا شۇنى كۆزدە تۇتقان ئاساستا يولغا قويۇلغان ئىدى، بىراق كېيىن باشقا بىر ھەدىس ئارقىلىق ھەرقانداق قاچىنى ئىشلىتىشكە بولىدىغانلىقى، پەقەت ئىچىدىكى نەرسىنىڭ ھاراققا ئايلىنغان - ئايلىنمىغانلىقىغا دىققەت قىلىش كېرەكلىكى بايان قىلىنغان.

50 - ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ھەرقانداق كىشى ئاللاھتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھنىڭ يوقلۇقى ۋە مېنىڭ ھەقىقەتەن ئاللاھ تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەر ئىكەنلىكىم، ئۆلۈمنىڭ ھەق ئىكەنلىكى، ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىش ۋە تەقدىردىن ئىبارەت بۇ تۆت ھەقىقەتكە چىن قەلبىدىن ئىشەنمىگىچە مۇئمىن بولالمايدۇ»^①.

(تىرمىزى: 2145)

^① ئەلبانى (174): سەھىھ - دېگەن.

51 - شەرىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن:

— ئى رەسۇلۇللاھ! ئانام ماڭا بىر مۇئمىن قۇل ئازاد قىلىشنى ۋەسىيەت قىلغانىدى، مېنىڭ نۇبىيەلىك قارا تەنلىك بىر دېدىكىم بار. شۇنى ئازاد قىلسام، ۋەسىيەت ئورۇنلىنامدۇ؟ — دەپ سورىدىم. پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— دېدىكىڭنى چاقىر! — دېدى. مەن دېدىكىمنى چاقىردىم، پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭدىن:

— رەببىڭ كىم؟ — دەپ سورىدى. ئۇ:

— ئاللاھ، — دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

— مەن كىم؟ — دەپ سورىدى. ئۇ:

— سەن ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى، — دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا:

— بۇ دېدىكىڭنى ئازاد قىلساڭ بولىدۇ، چۈنكى ئۇ مۇئمىن ئىكەن، — دېدى^①.

(ئەبۇ داۋۇد: 3282)

^① ئەلبانى (2810): ھەسەن ۋە سەھىھ - دېگەن.

52 - ئابباس ئىبنى ئابدۇلمۇتتەلب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «ئىگىسىنىڭ ئاللى، دىنىنىڭ ئىسلام ۋە پەيغەمبىرىنىڭ مۇھەممەد (سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) بولغانلىقىغا چىن قەلبىدىن مەمنۇن بولغان ھەرقانداق كىشى ئىماننىڭ تەمىنى تېتىيدۇ».

(مۇسلىم: 34)

53 - ئابدۇللا ئىبنى مۇئاۋىيە غازىرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «اللەتن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر دەپ ئېتىقاد قىلغان، يېگانە اللەقلا ئىبادەت قىلغان ۋە مېلىنىڭ زاكىتىنى ھەر يىلى خۇشاللىق بىلەن ئادا قىلغان كىشى ئىماننىڭ تەمىنى تېتىيدۇ. مۇنداق كىشى مېلىنىڭ قېرى، كېسەل ۋە ئەبگالىرىنى ئەمەس، بەلكى ئوتتۇرا ھاللىرىنى تاللاپ بېرىدۇ. چۈنكى اللە سىلەردىن مېلىڭلارنىڭ ئەڭ ئېسىللىرىنى زاكاتقا ھېسابلاپ بېرىۋېتىشىڭلارنى تەلەپ قىلمايدۇ، ماللىرىڭلارنىڭ ئەڭ ناچارلىرىنى بېرىشىڭلارغىمۇ رۇخسەت قىلمايدۇ»^①.

(ئەبۇ داۋۇد: 1582)

^① ئەلبانى (1400): سەھىھ - دېگەن.

54 - بەھز ئىبنى ھەكىم دادىسى ئارقىلىق بوۋىسىنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: مەن پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە:

— ئى رەسۇلۇللاھ! مەن سېنىڭ يېنىڭغا كەلمەسلىكىگە ۋە سەن دەۋەت قىلغان بۇ دىنغا كىرمەسلىكىگە ئون نەچچە قېتىم قەسەم قىلغانىدىم. مەن اللە ۋە اللەنىڭ رەسۇلى ماڭا ئۆگەتكەندىن باشقىنى ئاڭقىرالمايدىغان ئادەممەن. اللە رىزاسى ئۈچۈن سەندىن بىر نەرسە سورايمۇ، اللە سېنى بىزگە نېمە بىلەن ئەۋەتتى؟ - دېدىم. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— ئىسلام بىلەن، - دېدى. مەن:

— ئىسلامنىڭ ئالامەتلىرى نېمە؟ - دەپ سورىدىم. پەيغەمبەر

سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— ”ئۆزەمنى ئاللاھقا تاپشۇردۇم، ئىلگىرىكى قىلمىشلىرىمدىن پۈتۈنلەي قول ئۈزۈدۈم“ دېيىش، ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش، مۇسۇلماننىڭ قېنىنى تۆكۈشنى ھارام دەپ بىلىش، بارلىق مۇسۇلمان بىلەن ھەمكارلىشىپ، قېرىنداشلارچە ئۆتۈش قاتارلىقلار ئىسلامنىڭ ئالامەتلىرىدىن ھېسابلىنىدۇ. ھەر قانداق بىر مۇشرىك ئىسلامنى قوبۇل قىلىپ مۇسۇلمان بولىدىكەن، ئۇ مۇشرىكلار دىيارىدىن مۇسۇلمانلار دىيارىغا كۆچمىگىچە، ئاللاھ ئۇنىڭ قىلغان ئەمەللىرىنى قوبۇل قىلمايدۇ، - دېدى.^①

(نەسائى: 2436)

^① ئەلبانى (2285): سەنەدى ھەسەن، - دېگەن.

55 - سۇفيان ئىبنى ئابدۇللا ئەل سەقەفى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە: — ئى رەسۇلۇللاھ! ماڭا ئىسلام ھەققىدە سەندىن كېيىن ھېچ كىمدىن بىر نەرسە سورىمىغۇدەك بىر تەلىم بەرگەن بولساڭ، - دېدىم. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: — ئاللاھقا ئىمان كەلتۈردۈم دېگىن، ئاندىن ئاللاھ كۆرسەتكەن توغرا يولدا مۇستەھكەم تۇرغىن! - دېدى.

(مۇسلىم: 38)

56 - ئەنەستىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «كىمكى بىز ئوقۇغان نامازنى ئوقۇسا، بىزنىڭ قىلمىزنى قىبلە قىلسا ۋە بىز بوغۇزلىغان مالنى يېسە، ئۇ مۇسۇلماندۇر»^②.

(نەسائى: 4977)

^② ئەلبانى (4624): سەھىھ، - دېگەن.

ئىماننىڭ خىسلەتلىرى ۋە ئالامەتلىرى

59 - ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «ئىمان 70 نەچچە شاخچىدىن تەركىپ تاپقان بولۇپ، ھايا - شۇ شاخچىلارنىڭ بىرىدۇر».

(مۇسلىم: 35)

60 - يەنە بىر رىۋايەتتە: «ئىمان 60 نەچچە شاخچىدىن تەركىب تاپقان بولۇپ، ھايا - شۇ شاخچىلارنىڭ بىرىدۇر» دېيىلگەن. (بۇخارى: 9)

61 - يەنە بىر رىۋايەتتە: «ئۇنىڭ ئەڭ ئەۋزىلى: ”بىر اللەتن باشقا ھېچ ئىلاھ يوق“ دېيىش؛ ئەڭ تۆۋىنى كىشىلەرگە ئەزىيەت يەتكۈزىدىغان نەرسىلەرنى يولدىن ئېلىۋېتىشتۇر» دېيىلگەن. (مۇسلىم: 35)

64 - ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«تۆۋەندىكى ئۈچ خىسلەتنى ئۆزىدە ئۆزلەشتۈرگەن كىشى ئىماننىڭ لەززىتىنى تېتىيدۇ: اللہ ۋە اللہنىڭ رەسۇلىنى ھەممىدىن بەك ياخشى كۆرۈش، باشقىلارنى پەقەت اللہ ئۈچۈنلا دوست تۇتۇش ۋە اللہ ئۇنى كۆپۈرلۈقتىن قۇتقۇزغاندىن كېيىن، كۆپۈرلۈققا قايتىشنى خۇددى ئوتقا تاشلىنىشنى يامان كۆرگەندەك يامان كۆرۈش».
(مۇسلىم: 43)

65 - ئۇنىڭ يەنە بىر رىۋايىتىدە: «مۇھەببەت ۋە نەپىرىتى اللہ ئۈچۈنلا بولۇش» دېيىلگەن.^②
(نەسائى: 4987)

^② ئەلبانى (4614): سەھىھ - دېگەن.

69 - ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«ھەر قانداق بىر كىشى مېنى ئۆزىنىڭ ئاتا - ئانىسى، بالا - ۋاقىسى ۋە جىمى ئىنسانلاردىن ئارتۇق كۆرمىگۈچە ھەقىقىي مۇئمىن بولالمايدۇ».
(بۇخارى: 15)

70 - ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«كىمكى ئۆزىگە ياخشى كۆرگەننى قېرىندىشىغىمۇ ياخشى كۆرمىگۈچە، ھەقىقىي ئىمان ئېيتقان بولمايدۇ».
(بۇخارى: 13)

71 - ئەبۇ ئۇمامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،
پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«كىمكى ئاللاھ ئۈچۈن ياخشى كۆرسە ۋە ئاللاھ ئۈچۈن يامان كۆرسە، ئاللاھ
ئۈچۈن بەرسە ۋە ئاللاھ ئۈچۈن بەرمىسە، ئىمانى مۇكەممەل بولىدۇ»^①.
(ئەبۇ داۋۇد: 4681)

^① ئەلبانى (3915): سەھىھ - دېگەن.

74 - ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،
پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«مۇسۇلمان دېگەن، تىلى ۋە قولى بىلەن باشقا مۇسۇلمانلارغا زىيان
- زەخمەت يەتكۈزمەيدىغان كىشىدۇر. مۇئەمىن دېگەن، باشقىلارنىڭ
جېنى ۋە مېلىغا زامىن بولمايدىغان كىشىدۇر»^②.
(تىرمىزى: 2627)

^② ئەلبانى (2118): ھەسەن ۋە سەھىھ - دېگەن.

75 - ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت
قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«مۇسۇلمان دېگەن، تىلى ۋە قولى بىلەن باشقا مۇسۇلمانلارغا زىيان
- زەخمەت يەتكۈزمەيدىغان كىشىدۇر. مۇھاجىر دېگەن، ئاللاھ چەكلىگەن
ئىشلارنى تەرك ئەتكەن كىشىدۇر».

(بۇخارى: 10)

76 - ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت
قىلىنىدۇ: بىر كىشى پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن:
- ئىسلامنىڭ ياخشى خىسلەتلىرى قايسىلار؟ - دەپ سورىغانىدى،
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- پېقىر - مىسكىنلەرنىڭ قورسىقىنى تويغۇزۇش ۋە تونىغان -
تونىمىغان ھەممىسىگە ئوخشاش سالام بېرىش، - دېدى.

(بۇخارى: 12)

79 - ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، ساھابىلار پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ۋەسۋەسە ھەققىدە سوراپ:

— ئى رەسۇلۇللاھ! بەزىدە كۆڭلىمىزگە شۇنداق بىر نەرسىلەر كېلىدۇكى، بىرىمىزنىڭ ئۇ نەرسىنى تىلغا ئالغاندىن كۆرە كۆيۈپ كۈل بولۇپ كېتىشى ياكى ئاسماندىن يەرگە چۈشۈپ كېتىشى ياخشىراق، - دېگەندى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارغا:

— ئەنە شۇنى تىلغا ئېلىشتىن شۇ دەرىجىدە قورقۇشنىڭ ئۆزى ئىماننىڭ ساپلىقىنىڭ ئالامىتىدۇر، - دەپ جاۋاب بەردى.

(مۇسلىم: 133)

80 - ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمانىڭ رىۋايىتىدە: «ئۇنىڭ (يەنى شەيتاننىڭ) ھىيلە - مېكرىنى (قەلبىڭلاردا ئورۇن ئالغۇزماستىن) ۋەسۋەسە بىلەنلا ياندۇرغان اللھقا چەكسىز ھەمدۇسانالار بولسۇن!» دېيىلگەن^①.

(ئەبۇ داۋۇد: 5112)

^① ئەلبانى (4264): سەھىھ - دېگەن.

82 - ئەبۇ مالىك دادىسىنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: مەن پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دەپ تەلىم بەرگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم:

«كىمكى: ”بىر اللھتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر“ دېسە ۋە اللھتىن باشقا بارلىق مەبۇدلارنى ئىنكار قىلسا، ئۇنىڭ مال - مۈلكىگە ۋە جېنىغا چىقىلىش ھارام بولىدۇ. ئۇنىڭ ئىچكى سىرلىرىنىڭ ھېسابىنى اللھ ئۆزى ئالىدۇ».

(مۇسلىم: 23)

ئىمان ھۆكۈملىرى، بەيئەت ۋە باشقىلارنىڭ بايانى

85 - ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «مەن كىشىلەر بىلەن تاكى ئۇلار: ”بىر ئاللاھتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر، مۇھەممەد سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاللاھنىڭ ئەلچىسىدۇر“ دەپ گۇۋاھلىق بەرگەن، ناماز ئوقۇغان ۋە زاكات بەرگەنگە قەدەر ئۇرۇشۇشقا بۇيرۇلدۇم، ئۇلار بۇلارنى ئىجرا قىلسا، جانلىرى ۋە ماللىرىنى مەندىن ساقلاپ قالالايدۇ، ئەمما ئىسلامنىڭ ھەققىدىن ساقلاپ قالالمايدۇ^①، ئۇلارنىڭ ئىچكى سىرلىرىنىڭ ھېسابىنى ئاللاھ ئالىدۇ».

(بۇخارى: 25)

86 - ئۇبادە ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە: «سىلەر ماڭا ئاللاھقا ھېچ نەرسىنى شىپىرىك كەلتۈرمەسلىكىگە، زىنا قىلماسلىققا، ئوغرىلىق قىلماسلىققا ۋە بىگۇناھ قان تۆكمەسلىكىگە بەيئەت قىلىڭلار» دېدى.

(مۇسلىم: 4558)

^① يەنى بىرەر جىنايەت سادىر قىلسا، ئىسلامدا بەلگىلەنگەن جازاسىنى تارتىدۇ.

87 - يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن: پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «بالىلىرىڭلارنى (جاھىلىيەت دەۋرىدىكىدەك قىز بالىلىرىڭلارنى نومۇستىن ياكى كەمبەغەللىكتىن قورقۇپ) ئۆلتۈرمەسلىكىگە، (ئاياللار) باشقىلارنىڭ بالسىنى يالغاندىن ئەرلىرىنىڭ بالسى قىلىۋالماسلىققا، مەن بۇيرۇغان ياخشى ئىشلاردىن باش تارتماسلىققا بەيئەت قىلىڭلار! سىلەردىن كىم بۇ ۋەدىگە ۋاپا قىلسا، ئۇنىڭ ئەجرىنى ئاللا بېرىدۇ. ۋاپا قىلالماي، چەكلەنگەن بۇ ئىشلاردىن بىرەرنى قىلىپ سېلىپ، گۇناھى ئۈچۈن بۇ دۇنيادا جازالانسا، بۇ جازا ئۇنىڭ گۇناھىغا كەپپارەت بولىدۇ. ئەمما ئاللا ئۇنىڭ بۇ قىلمىشىنى بۇ دۇنيادا ياپقان بولسا، قىيامەتتە ئۆزى خالىغانچە بىر تەرەپ قىلىدۇ، خالىسا گۇناھىنى كەچۈرۈم قىلىدۇ، خالىسا جازالايدۇ» دېدى. شۇنىڭ بىلەن، بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا شۇ بويىچە بەيئەت قىلدۇق.

(بۇخارى: 18؛ مۇسلىم)

88 - بۇخارى، مۇسلىم، نەسائى ۋە ماللىكنىڭ يەنە بىر رىۋايىتىدە مۇنداق دېيىلگەن: بىز پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە راھەت - پاراغەتتىمۇ، جاپا - مۇشەققەتتىمۇ، خۇشاللىق ۋە قايغۇدىمۇ ئىتائەت قىلىشقا، (مال - مۈلۈك ۋە مەنسەپ تەقسىماتلىرىدا) باشقىلار بىزدىن ئەۋزەل كۆرۈلسە، سەۋر قىلىشقا، ئەمىرلىكنى (يەنى باشلىقلىقنى) ئۆز ئەھلىدىن تالاشماسلىققا ۋە مالا مەت قىلغۇچىلارنىڭ مالا مەتتىدىن قورقماستىن، نەدىلا بولساق، ئاللا ئۈچۈن ھەقنى دېيىشكە بەيئەت قىلدۇق.

(بۇخارى: 7199)

89 - يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن: ئەمىرلىكنى (يەنى باشلىقلىقنى) ئۆز ئەھلىدىن تالاشماسلىققا بەيئەت قىلدۇق، ئەمما ئاللا تەرىپىدىن كەلگەن ئوچۇق پاكىت ئارقىلىق ئۇ كىشىدە ئوچۇق - ئاشكارا كۈپۈرلىقنى بايقىساق، ئۇنىڭغا سۈكۈت قىلماسلىققا بۇيرۇلدۇق.

(بۇخارى: 7056)

90 - ئەۋىق ئىبنى مالىك ئەشجەئى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ:
بىز توققۇز (سەككىز ياكى يەتتە بولۇشمۇ مۇمكىن) كىشى پەيغەمبەر
سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئىدۇق. پەيغەمبەر
ئەلەيھىسسالام:

– اللەنىڭ ئەلچىسىگە بەيئەت قىلماسىلەر؟ - دېدى. بىز تېخى
يېقىندا بەيئەت قىلغان ئىدۇق. شۇڭا:

– ئى رەسۇلۇللاھ! بىز ساڭا بەيئەت قىلدۇققۇ؟ - دېدۇق. پەيغەمبەر
سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەنە:

– اللەنىڭ ئەلچىسىگە بەيئەت قىلماسىلەر؟ - دېدى. بىز:

– ئى رەسۇلۇللاھ! بىز ساڭا بەيئەت قىلدۇققۇ؟ - دېدۇق. پەيغەمبەر
سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەنە:

– اللەنىڭ ئەلچىسىگە بەيئەت قىلماسىلەر؟ - دېدى. بىز
قولمىزنى سۇنۇپ:

– ئى رەسۇلۇللاھ! بىز ساڭا بەيئەت قىلغانىدۇق، ئەمدى نېمىگە
بەيئەت قىلىمىز؟ - دېدۇق. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– اللەقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەستىن ئىبادەت قىلىشقا،
بەش ۋاخ ناماز ئوقۇشقا، ئىتائەت قىلىشقا ۋە كىشىلەردىن ھېچنېمە
سورماسلىققا بەيئەت قىلىڭلار! - دېدى. مەن شۇ سورۇندىكى
كىشىلەردىن بىر قىسىمنىڭ قامچىسى يەرگە چۈشۈپ كەتسىمۇ،
ھېچكىمدىن ئۇنى سۇنۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلمىغانلىقىنى كۆردۈم.

(مۇسلىم: 1043)

92 - ھىرماس ئىبنى زىياد مۇنداق دەيدۇ: مەن بالىلىق دەۋرىمدە
بەيئەت قىلىش ئۈچۈن پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە
قولۇمنى سۇنغانىدىم، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەندىن
بەيئەت ئېلىشنى رەت قىلدى.^①

(نەسائى: 1483)

^① ئەلبانى (3899): سەنەدى ھەسەن، - دېگەن.

95 - ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دەيدۇ: ھۇدەيبىيە كۈنى پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىرگە چىققان كىشىلەر دەرەخ سايىسى چۈشۈپ تۇرىدىغان يەرلەرگە تارقىلىپ كەتكەندى. بىر ئازدىن كېيىن قارىساق، كىشىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەتراپىغا ئولشۇۋاپتۇ. شۇنىڭ بىلەن، دادام (ئۆمەر):
— ئى ئابدۇللا! ئۇلارنىڭ قېشىغا بېرىپ باققىن! كىشىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەتراپىغا ئولشۇۋالغۇدەك نېمە ئىش بوپتۇ، - دېدى. مەن بېرىپ قارىغۇدەك بولسام، كىشىلەر پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بەيئەت قىلغىلى تۇرۇپتۇ. بۇنى كۆرۈپ، مەنمۇ بەيئەت قىلدىم. ئاندىن بېرىپ دادامغا خەۋەر قىلدىم. شۇنىڭ بىلەن، داداممۇ بېرىپ بەيئەت قىلدى.

(بۇخارى: 4187)

96 - ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما ئابدۇلمەلىك ئىبنى مەرۋانغا بەيئەت قىلغانلىقىنى ئىپادىلەپ مۇنداق مەكتۇب يازغان: ”مەن اللەنىڭ قولى، مۇئمىنلەرنىڭ ئەمرى ئابدۇلمەلىككە، اللەنىڭ قانۇنى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ سۈننىتىنى ئوتتۇرىدا قويۇپ تۇرۇپ، كۈچۈمنىڭ يېتىشىچە ئىتائەت قىلىدىغانلىقىمنى جاكارلايمەن، بالىلىرىمۇ ھەم شۇنداق جاكارلايدۇ.“

(بۇخارى: 7203)

97 - ئەمر ئىبنى ئەھۋەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن ۋىدالىشىش ھەجىدە بار ئىدىم، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم اللەقا ھەمدۇ - سانا ئېيتقاندىن كېيىن، كىشىلەرگە ۋەز - نەسبەت قىلدى، ئاندىن كېيىن ئۈچ قېتىم:

— ھۆرمىتىنى ساقلىماسلىق ئەڭ ھارام قىلىنغان كۈن قايسى؟ -

دەپ سورىدى. كىشىلەر:

— چوڭ ھەج كۈنى (يەنى ئاراپات كۈنى)، - دېدى. پەيغەمبەر

سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- بىر - بىرىڭلارنىڭ جېنىغا، مېلىغا ۋە يۈز - ئابرويىغا تېگىش سىلەرگە خۇددى بۇ كۈن، بۇ جاي ۋە بۇ ئاينىڭ ھۆرمىتىنى ساقلىماسلىق ھارام قىلىنغاندەكلا ھارامدۇر. ئى خالايق! ھەر كىشىنىڭ جىنايىتى ئۆزىگە بولۇپ، دادىنىڭ جىنايىتىدىن بالا جاۋابكار بولمايدۇ، بالىنىڭ جىنايىتىدىن دادا جاۋابكار بولمايدۇ. بىلىڭلاركى، مۇسۇلمان مۇسۇلماننىڭ قېرىندىشىدۇر، قېرىندىشىنىڭ رازىلىقىسىز ھېچ نېمىسى ھالال ئەمەستۇر. بىلىڭلاركى، جاھىلىيەت دەۋرىدە قىلىنغان جازانىنىڭ ھەممىسى ئىناۋەتسىز، (قەرز بەرگەن) سەرمايەڭلار ئۆزەڭلارغا قايتىدۇ، باشقىلارنى زىيان تارتقۇزمايسىلەر، ئۆزەڭلارمۇ زىيان تارتمايسىلەر. ئابباس ئىبنى ئابدۇلمۇتتەلىبىنىڭ جازانىلىرىنىڭ ھەممىسى ئىناۋەتسىز. ئى خالايق! جاھىلىيەت دەۋرىدىكى قان قەرزنىڭ ھەممىسى ئىناۋەتسىز. جاھىلىيەت قان قەرزلىرىدىن ئالدى بىلەن ئەمەلدىن قالدۇرۇلىدىغىنى ھارس ئىبنى ئابدۇلمەتتەلىبىنىڭ قېنىدۇر، ھۈزەيىل قەبىلىسى ئۇنى بەنى لەيس قەبىلىسىدىكى ئىنىكئانىسىنىڭ يېنىدا تۇرۇۋاتقاندا ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئىدى. ئى خالايق! ئاياللارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىڭلار! سىلەرنىڭ ئەمىرىڭلاردىكى ئاياللار سىلەرگە قولۇڭلارغا چۈشكەن ئەسىر كەبى ئىتائەت قىلىدۇ، سىلەر بۇندىن باشقا ھېچ بىر ئىمتىيازغا ئىگە ئەمەس. ئەمما ئاياللىرىڭلار ئوچۇق - ئاشكارا ناچار قىلىقلارنى قىلسا، سىلەر ئۇلار بىلەن بىللە بولماڭلار، (بۇمۇ ئۈنۈم بەرمىسە) ئۇلارنى ئەدەپلەش مەقسىتىدە ئاستىراق ئۇرۇڭلار. ئەگەر سىلەرگە ئىتائەت قىلسا، ئۇلارنى بوزەك قىلىش خىيالىدا بولماڭلار. ئى خالايق! ئاياللىرىڭلارنىڭ زىممىسىدە سىلەرنىڭ (ئۇلار رىئايە قىلىشقا تېگىشلىك) ھەققىڭلار بار، سىلەرنىڭ زىممەڭلاردىمۇ ئۇلارنىڭ (سىلەر رىئايە قىلىشقا تېگىشلىك) ھەققى بار. سىلەرنىڭ ھەققىڭلار - ئاياللىرىڭلار تۆشەكلىرىگە سىلەردىن باشقىلارنى يولاتماسلىق، سىلەر ياقتۇرمايدىغان كىشىلەرنى ئۆيۈڭلەرگە كىرگۈزمەسلىك قاتارلىقلار. ئاياللىرىڭلارنىڭ سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلاردىكى ھەققى بولسا، ئۇلارنى چىرايلىق رەۋىشتە ئاش - نان، كىيىم - كېچەك بىلەن تەمىنلەشتۇر، -

98 - يەنە بىر ھەدىستە: «شەيتان سىلەرنىڭ يۇرتۇڭلاردا مەبۇد بولۇشتىن مەڭگۈلۈك ئۈمىد ئۈزدى. بىراق، سىلەر كۆزگە ئىلمايدىغان بىر قىسىم ئەمەللەردە ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىش ئەھۋالى يۈز بېرىپ تۇرىدۇ، شەيتان شۇنىڭغا رازى بولىدۇ» دەپ رىۋايەت قىلىنغان.^②
(تىرمىزى: 2159)

^② ئەلبانى (1753): سەھىھ - دېگەن.

* بۇ يەردە يۇرتۇڭلار دېگەندە، ئەرەب يېرىم ئارىلى، يەنى شۇ ۋاقىتتىكى ساھابىلەر ياشاۋاتقان زېمىن كۆزدە تۇتۇلغان

99 - ئەبۇ بەكرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— اللہ ئاسمان - زېمىننى ياراتقاندىن تارتىپ زامان ئۆز پېتى ئايلىنىپ كېلىۋاتىدۇ، بىر يىل 12 ئاي بولۇپ، بۇلاردىن تۆت ئايدا ئۇرۇش قىلىش ھارامدۇر، بۇ ئايلارنىڭ ئۈچى زۇلقەئدە، زۇلھەججە ۋە مۇھەررەم بولۇپ، بىر - بىرىگە ئۆلىنىپ كېلىدۇ. جۇمادا ئېيى بىلەن شەئبان ئېيى ئارىسىدا كېلىدىغان رەجەب ئېيى بولسا، يالغۇز كېلىدۇ. بۇ ئاي قايسى ئاي؟ - دېدى. بىز:

— اللہ ۋە اللەنىڭ رەسۇلى بىلگۈچىدۇر، - دېدۇق. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم جىمپ كەتتى. بىز:

— پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئاينى باشقا ئىسىم بىلەن ئاتايدىغان ئوخشايدۇ، - دەپ تۇرساق:

— بۇ ئاي زۇلقەججە ئېيى ئەمەسمۇ؟ - دېدى. بىز:

— شۇنداق، زۇلقەججە ئېيى، - دېدۇق. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى

ۋەسەللەم:

— بۇ قايسى يۇرت؟ - دېدى. بىز:

— اللہ ۋە اللەنىڭ رەسۇلى بىلگۈچىدۇر، - دېدۇق. پەيغەمبەر

سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەنە جىمپ كەتتى. بىز:

— پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ يۇرتنى باشقا ئىسىم بىلەن

ئاتايدىغان ئوخشايدۇ، - دەپ تۇرساق:

- بۇ يۇرت ھەرەم ئەمەسمۇ؟ - دېدى. بىز:
 - شۇنداق، ھەرەم، - دېدۇق. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى
 ۋەسەللەم:

- بۇ قايسى كۈن؟ - دەپ سورىدى. بىز:
 - اللہ ۋە اللہنىڭ رەسۇلى بىلگۈچىدۇر، - دېدۇق. پەيغەمبەر
 سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەنە جىمپ كەتتى. بىز:
 - پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ كۈننى باشقا ئىسىم بىلەن
 ئاتايدىغان ئوخشايدۇ، - دەپ تۇرساق:
 - بۇ قۇربانلىق كۈنى ئەمەسمۇ؟ - دېدى. بىز:
 - شۇنداق، قۇربانلىق كۈنى، - دېدۇق. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى
 ۋەسەللەم:

- بىر - بىرىڭلارنىڭ جېنىغا، مېلىغا ۋە يۈز-ئابرويىغا تېگىش
 سىلەرگە خۇددى بۇ كۈن، بۇ جاي ۋە بۇ ئاينىڭ ھۆرمىتىنى
 ساقلىماسلىق ھارام قىلىنغاندەكلا ھارامدۇر. سىلەر اللہنىڭ ئالدىغا
 بارسىلەر، اللہ قىلغان - ئەتكەنلىرىڭلاردىن ھېساب ئالىدۇ. مەندىن
 كېيىن بىر - بىرىڭلارنى قىرىدىغان كاپىرلىققا قايتماڭلار! ئى
 خالايق! بۇ جايغا كەلگەنلەر كەلمىگەنلەرگە يەتكۈزۈپ قويسۇن! چۈنكى
 كەلمىگەنلەر ئىچىدىن بىر قىسىم كىشىلەر ئەستە قالدۇرۇش،
 ئاڭقىرىشتا بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغانلاردىن ياخشىراق بولۇشى مۇمكىن. ئى
 خالايق! يەتكۈزدۈممۇ؟ ئى خالايق! يەتكۈزدۈممۇ؟ - دېدى. بىز:
 - شۇنداق، يەتكۈزدىڭ، - دېگەندىن كېيىن، پەيغەمبەر سەللالاھۇ
 ئەلەيھى ۋەسەللەم:
 - ئى اللہ گۇۋاھ بول! - دېدى.

(بۇخارى: 4406)

ئەبۇ داۋۇد بۇ ھەدىسنىڭ بىر قىسمىنى، مۇسلىم ھەممىسىنى
 رىۋايەت قىلغان بولۇپ، مۇسلىمنىڭ رىۋايىتىدە تۆۋەندىكى ئىبارىلەر
 قوشۇپ بايان قىلىنغان: ئاندىن كېيىن پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى
 ۋەسەللەم قايتىپ بېرىپ، ئىككى تۇپاق ئالا قوچقارنى بوغۇزلىدى ۋە

بىزگە بىر توپ قوينى تارقىتىپ بەردى.

101 - ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،
پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«خۇددى ھايۋان بالىسىنى تۇغقاندا ساغلام تۇغقاندا، ھەر قانداق
بالا تۇغۇلغاندىلا ئىسلامنى ئۆزلىكىدىن قوبۇل قىلىدىغان تەبىئەت
بىلەن تۇغۇلىدۇ. كېيىن ئۇ بالىنى ئاتا - ئانىسى يەھۇدى ياكى
خرىستىئان ۋەياكى ئاتەشپەرەس قىلىپ يېتىلدۈرىدۇ. سىلەر
ھايۋاننىڭ بالىلىرىنى چولاق تۇغۇپ قويغىنىنى كۆرۈپ باقتىڭلارمۇ؟»
ئاندىن ئەبۇ ھۈرەيرە تۆۋەندىكى ئايەتنى ئوقۇدى: **اللھنىڭ دىنىغا**
(ئەگەشكىنىكى) اللھ ئىنسانلارنى شۇ دىن بىلەن ياراتقان، اللھنىڭ
ياراتقىنىدا ئۆزگىرىش بولمايدۇ، بۇ توغرا دىندۇر ^①
(بۇخارى: 1359)

^① سۈرە رۇم، 30 - ئايەت.

102 - يەنە بىر رىۋايەتتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:
— تۆگە بوتلىقىنىڭ چولاق تۇغۇلغىنىنى كۆرۈپ باقتىڭلارمۇ؟
ئۇنى سىلەر (تۇغۇلغاندىن كېيىن) چولاق قىلىسىلەرغۇ؟ - دېدى. ئۇلار:
— ئى رەسۇلۇللاھ! بالا كىچىك ۋاقتىدىلا ئۆلۈپ كەتسە، ئۇنىڭ
ئاخىرەتتىكى ئەھۋالى قانداق بولىدۇ؟ - دەپ سورىدى. پەيغەمبەر
سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:
— اللھ ئۇلارنىڭ ياشىسا نېمىلەرنى قىلىدىغانلىقىنى ئوبدان بىلىدۇ،
- دېدى.

(مۇسلىم: 2658)

105 - ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،
پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«زىناخور مۇئمىنلىك ھالىتىدە تۇرۇپ زىنا قىلمايدۇ، ئوغرى
مۇئمىنلىك ھالىتىدە تۇرۇپ ئوغرىلىق قىلمايدۇ، ھاراقكەش
مۇئمىنلىك ھالىتىدە تۇرۇپ ھاراق ئىچمەيدۇ، بۇلاڭچى باشقىلارنىڭ
قىممەتلىك بۇيۇملىرىنى مۇئمىنلىك ھالىتىدە تۇرۇپ تارتىۋالمايدۇ».
(بۇخارى: 2475)

106 - ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «كىشى زىنا قىلسا، ئىمان ئۇنىڭدىن چىقىپ كېتىپ، بېشى ئۈستىدە خۇددى سايدەك ئەگىپ يۈرىدۇ، زىنادىن قاچان قول ئۈزسە، ئىمان شۇ چاغدا ئۇنىڭغا قايتىدۇ»^①.

(ئەبۇ داۋۇد: 2475)

^① ئەلبانى (3924): سەھىھ - دېگەن.

107 - تىرمىزىنىڭ رىۋايىتىدە مۇنداق دېيىلگەن: «ئىمان ئۇنىڭدىن چىقىپ كېتىپ، بېشى ئۈستىدە خۇددى سايدەك ئەگىپ يۈرىدۇ. قاچانكى شۇ ئىشنى تاشلىسا، ئىمان ئۇنىڭغا قايتىدۇ». ئەبۇ جەئفەر مۇھەممەد ئىبنى ئەلى دېگەن كىشىنىڭ بۇ ھەدىس توغرىسىدا: بۇ، ئىمان دەرىجىسىدىن ئىسلام دەرىجىسىگە چىقتى دېگەنلىك بولىدۇ، - دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىندى^②.

^② ئەلبانى (2117): سەھىھ - دېگەن.

108 - ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «ئىسلام غېرىبانە باشلانغان، كەلگۈسىدە يەنە غېرىبانە ھالىتىگە قايتىدۇ. غېرىبارغا خۇشخەۋەر بولسۇن!»

(مۇسلىم: 145)

109 - ئابدۇللا ئىبنى ئەمر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«خۇددى (ئۇچاڭلاردىكى) كىيىم كونىراپ قالغاندەك، ئىچىڭلاردىكى ئىمانمۇ كونىراپ قالىدۇ، شۇڭا اللەتتىن قەلبىڭلاردىكى ئىماننى يېڭىلاپ بېرىشنى تىلەڭلار!»^①

(«ئەلكەبىر»)

^① ھەيسەمى (158): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى «ئەلكەبىر» دە رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، - دېگەن.

118 - ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،
پەيغەمبەر سەللىللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«مۇئمىن خۇددى شامال ئوڭ - سولغا ئېگىپ تۇرىدىغان زىرائەتكە
ئوخشايدۇ. دېمەك، مۇئمىنگە بالايى - ئاپەت كېلىپ تۇرىدۇ. مۇناپىق تا
تۈۋىدىن كەسمگىچە تەۋرىمەيدىغان سەنۇبەر دەرىخىگە ئوخشايدۇ»^①.
(تىرمىزى: 2866)

① ئەلبانى (2300): سەھىھ - دېگەن.

119 - نەۋۋاس ئىبنى سەمئان ئەلكەلبى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن
رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللىللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق
دېگەن:

«اللھ تائالا توغرا يولنى مۇنداق مىسال بىلەن بايان قىلغان: يولنىڭ
ئىككى تەرىپىدە دەرۋازىلىرى ئوچۇق ئىككى تام بولۇپ، ھەر دەرۋازىغا
پەردىلەر تارتىلغان، يولنىڭ بېشىدا چاقىرغۇچى بار، ئۈستىدە يەنە بىر
چاقىرغۇچى بار. اللھ كىشىلەرنى ئامان جايغا (يەنى جەننەتكە) دەۋەت
قىلىدۇ ۋە خالىغان ئادەمنى توغرا يولغا باشلايدۇ^②. يولنىڭ ئىككى
تەرىپىدىكى دەرۋازىلار اللھ بېكىتكەن چەك - چېگرىلار بولۇپ، پەردە
ئېچىلمىغۇچە ھېچ كىم اللھ بېكىتكەن بۇ چەك - چېگرىلارنىڭ ئىچىگە
كىرەلمەيدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىدە تۇرغۇچى بولسا، پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن
ئەۋەتلىگەن نەسىھەت قىلغۇچىدۇر»^③.

(تىرمىزى: 2859)

② يۈنۈس سۈرىسى، 25 - ئايەت.

③ ئەلبانى (2295): سەھىھ - دېگەن.

122 - ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر
سەللىللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«اللھ تائالا يەھيا ئىبنى زەكەرىيا ئەلەيھىسسالامنى بەنى ئىسرائىلغا
بەش كەلىمىنى يەتكۈزۈشكە ئەۋەتكەن: اللھ تائالا ئىيسا
ئەلەيھىسسالامنى پەيغەمبەرلىككە تاللىغاندا:

- ئى ئىيسا! سەن يەھيا ئىبنى زەكەرىياغا: ”سەن بەنى ئىسرائىلغا
يەتكۈزمەكچى بولغان كەلىمىنى يا سەن يەتكۈز ياكى مەن يەتكۈزەي“

دېگىن، - دېدى. يەھيا ئىبنى زەكەرىيا ئەلەيھىسسالام چىقىپ، بەنى ئىسرائىلنىڭ يېنىغا كەلدى - دە، مۇنداق دېدى:

- ئى بەنى ئىسرائىل! ئالھ سىلەرنى ئالھقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەي ئىبادەت قىلىشقا بۇيرۇيدۇ، ئالھقا شېرىك كەلتۈرۈش - خۇددى بىر كىشى بىر قۇلنى ئازاد قىلىپ، ئۇنىڭغا پۇل - مال بەرسە، ئۇ قۇل ئازاد قىلغۇچىسىنىڭ قىلغان ئىلتىپاتلىرىدىن تېنىۋېلىپ، باشقا بىرنى ئۆزىگە خوجىدار قىلىۋالغىنىغا ئوخشايدۇ. ئالھ سىلەرنى ناماز ئوقۇشقا بۇيرۇيدۇ، ناماز ئوقۇش - خۇددى دۈشمەنگە ئەسىر چۈشۈپ قېلىپ، دۈشمەن ئۆلتۈرمەكچى بولغاندا: ”مېنى ئۆلتۈرمەڭلار! مەن سىلەرگە خەزىنەمنى بېرەي، خەزىنەم بەدىلىگە جېنىمنى قۇتۇلدۇراي“ دەپ، خەزىنىسىنى بېرىپ، جېنىنى قۇتۇلدۇرغان كىشىگە ئوخشايدۇ. ئالھ سىلەرنى سەدىقە بېرىشكە بۇيرۇيدۇ، سەدىقە بېرىش - قولىغا قالدۇرغان ئېلىپ، دۈشمىنى بىلەن ئۇرۇشۇش ئۈچۈن نەيزە - قىلىچ زەربىسىنىڭ قايسى تەرەپتىن كېلىشىگە پەرۋا قىلماستىن، دادىل قەدەملەر بىلەن دۈشمىنىگە قاراپ يول ئالغان كىشىگە ئوخشايدۇ. ئالھ سىلەرنى كىتابنى ئوقۇشقا بۇيرۇيدۇ، كىتابنى ئوقۇش - خۇددى دۈشمەن بېسىپ كىرگەندە، قورغاننىڭ ھەر تەرىپىگە توپ - توپ كىشىلەرنى ئورۇنلاشتۇرۇپ، دۈشمەن نەدىن ھۇجۇم قىلسا، شۇ يەردە قايتۇرما زەربە بېرىپ، قورغاننى قوغدايدىغان قورغان ئەھلىگە ئوخشايدۇ. مانا بۇ، قۇرئان ئوقۇيدىغان كىشىنىڭ مىسالى بولۇپ، قۇرئان ئوقۇغان ئادەم ھەر دائىم مۇستەھكەم قورغاندا قوغدىلىدۇ»^①.

(تىرمىزى: 2863؛ بەرزاز)

^① ئەلبانى (2298): سەھىھ - دېگەن.

123 - ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە مۇنۇ بەش كەلىمىنى يەتكۈزۈش ئۈچۈن ئورنىدىن تۇرۇپ مۇنداق دېدى: «شۈبھىسىزكى ئاللاھ تائالا ئۇخلىمايدۇ، ئۇخلاشمۇ ھەم ئاللاھ تائالانىڭ شەنىگە لايىق ئەمەستۇر. ئاللاھ تائالا مىزاننى پەسلىتىدۇ، كۆتۈرىدۇ. ئاللاھ تائالاغا كېچىنىڭ ئەمەلى كۈندۈزنىڭ ئەمەلىدىن بۇرۇن، كۈندۈزنىڭ ئەمەلى كېچىنىڭ ئەمەلىدىن بۇرۇن كۆتۈرىلىدۇ. ئاللاھ بىلەن بەندىنىڭ ئارىسىنى توسۇپ تۇرىدىغان پەردە نۇردۇر».

ئەبۇ بەكرىنىڭ رىۋايىتىدە: «ئاللاھ بىلەن بەندىنىڭ ئارىسىنى توسۇپ تۇرىدىغان پەردە ئوت بولۇپ، ئەگەر پەردىنى ئېچىۋېتىدىغان بولسا، يۈزىنىڭ نۇرلىرى بارلىق مەخلۇقاتلارنى كۆيدۈرۈپ تاشلايدۇ» دېيىلگەن.

(مۇسلىم: 179)

كىتاب ۋە سۈننەتكە مەھكەم ئېسىلىش

125 - زەيد ئىبنى ئەرقەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «مەن سىلەرگە ئىككى نەرسىنى قويۇپ كېتىمەن، ئۇنىڭغا چىڭ ئېسىلساڭلار، ھەرگىز ئازمايسىلەر. بىرىنىڭ شەنى يەنە بىرىدىن ئۇلۇغدۇر. ئۇنىڭ بىرى، اللەنىڭ ئاسماندىن يەرگىچە سوزۇلغان مۇستەھكەم ئارغامچىسى بولغان كىتابى؛ يەنە بىرى، مېنىڭ ئائىلە - تاۋابىئاتلىرىمدۇر. بۇ ئىككىسى مەن بىلەن تاكى ھەۋزى كەۋسەردە ئۇچراشقىچە بىر - بىرىدىن ئايرىلمايدۇ، شۇڭا مەندىن كېيىن بۇ ئىككىسىگە دىققەت بىلەن مۇئامىلە قىلىڭلار»^①.

(تىرمىزى: 3788)

^① ئەلبانى (2980): سەھىھ - دېگەن.

126 - ئابدۇراھمان ئىبنى ئەمر سۇلەمى ۋە ھىجر ئىبنى ھىجر مۇنداق دەيدۇ: يەنە مۇنداق كىشىلەرنىمۇ ئەيىبلەشكە يول يوقتۇركى، ئۇلار (جىھادقا چىقىش ئۈچۈن) سەندىن ئۇلاغ سوراپ كەلگەندە ^② دېگەن ئايەت ئىرباز ئىبنى سارىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھەققىدە نازىل بولغان بولۇپ، بىز ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ (سالام بەرگەندىن كېيىن):
— بىسپىنى زىيارەت قىلغىلى ۋە سېنىڭ ئىلمىڭنى ئالغىلى كەلدۇق، - دېدۇق. ئىرباز:

— بىر كۈنى، پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇدى. ئاندىن بىزگە بۇرۇلۇپ ناھايىتى تەسىرلىك بىر نەسىھەت قىلدىكى، كۆزلىرىمىزدىن ياش تۆكۈلۈپ، قەلبلىرىمىز تىترەپ كەتتى. بىر كىشى:

— ئى رەسۇلۇللاھ! بۇ سۆز ۋىدالاشقۇچىنىڭ ۋەز - نەسىھەتلىرىدەك قىلىدۇ. بىزگە قىلىدىغان ۋەسىيەتنىڭ بارمۇ؟ - دەپ سورالغانىدى، پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

^② سۈرە تەۋبە، 92-ئايەت.

— سىلەرگە اللە تىن قورقۇشنى، سىلەرگە باش بولغان كىشى ھەبەشسىتانلىق قۇل بولغان تەقدىردىمۇ ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، بۇيرۇقىغا قەتئىي ئىتائەت قىلىشىڭلارنى تەۋسىيە قىلىمەن. ئىچىڭلاردىن كىمكى مەندىن كېيىن ياشىسا، كۆپ ئىختىلاپلارنى كۆرىدۇ. سىلەر مېنىڭ سۈننىتىمگە ۋە توغرا يولغا يېتەكلەنگەن ھەم باشقىلارنى توغرا يولغا يېتەكلىگۈچى خەلىپىلەرنىڭ سۈننىتىگە مۇستەھكەم ئېسىلىڭلار. ئۇنى ئېزىق چىشىڭلار بىلەن چىشلەڭلار (يەنى چىڭ تۇتۇڭلار). (دىنغا) يېڭىدىن پەيدا قىلىپ قوشۇپ قويۇلغان ھەرقانداق ئىشتىن ھەزەر ئەيلەڭلار، ھەقىقەتەن يېڭى پەيدا قىلىنغان ھەر قانداق ئىش بىدئەتتۇر. ھەر قانداق بىدئەت ئازغۇنلۇقتۇر، - دېدى ①.

① ئەلبانى (3851): سەھىھ - دېگەن. (ئەبۇ داۋۇد: 4607)

127 - مىقدام ئىبنى مەئدىكەرب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «دىققەت قىلىڭلاركى، مەندىن بىرەر ھەدىس يەتسە، تەختىگە يۆلىنىپ ئولتۇرۇپ: ”بىز بىلەن سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا اللەنىڭ كىتابى بار، اللەنىڭ كىتابىدا ھالال دېگەننى ھالال، ھارام دېگەننى ھارام دەيمىز“ دەپ، ھەدىسنى كۆزگە ئىلمايدىغان كىشىلەر پەيدا بولىدىغان زامان يېقىنلاشتى. ۋاھالەنكى، اللەنىڭ ئەلچىسىنىڭ (بىر نەرسە ھەققىدە) ھارام دەپ چىقارغان ھۆكۈمى اللە تائالانىڭ چىقارغان ھۆكۈمى بىلەن باراۋەردۇر» ②.

② ئەلبانى (2146): سەھىھ - دېگەن. (تىرمىزى: 2664)

128 - تىرمىزى ۋە ئەبۇ داۋۇد يەنە بىر رىۋايەتتە: «دىققەت قىلىڭلاركى، ماڭا قۇرئان بېرىلدى، قۇرئان بىلەن بىرگە (ۋەھىيى ئىكەنلىكىدە) قۇرئاننىڭ ئوخشىشى بېرىلدى. دىققەت قىلىڭلاركى، قورساقنى تازا تويغۇزۇپ، تەختىگە يۆلىنىپ ئولتۇرۇپ: ”مۇنداق، مۇنداق، مۇنداق...“ دەيدىغان كىشىنىڭ پەيدا بولۇش زامانى يېقىنلاشىۋاتىدۇ» دەپ، يۇقىرىقى بىلەن ئوخشاش مەزمۇندىكى ھەدىسنى بايان قىلدى ①.

(ئەبۇ داۋۇد: 4604؛ ئەھمەد ۋە بەزىلار)

① ئەلبانى (3848): سەھىھ - دېگەن.

130 - ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: ئەڭ گۈزەل سۆز ئاللاھنىڭ كىتابى؛ ئەڭ گۈزەل يول مۇھەممەد سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يولى؛ ئىشلارنىڭ ئەڭ يامىنى (دىندا) يېڭى پەيدا قىلىنغان ئىشلاردۇر. سىلەرگە ۋەدە قىلىنغان (قىيامەت، ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىش قاتارلىق) ئىشلار چوقۇم مەيدانغا كېلىدۇ، سىلەر قېچىپ قۇتۇلالمايسىلەر.

(بۇخارى: 7277)

131 - ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «كىمكى بىزنىڭ بۇ ئىشىمىزدا (يەنى دىنىمىزدا) يوق نەرسىنى پەيدا قىلسا، ئۇ ئىش رەت قىلىنىدۇ».

(بۇخارى: 6297)

132 - زۇھەرى مۇنداق دەيدۇ: مەن بىر كۈنى (دەمەشقتە) ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ يېنىغا كىرسەم، ئۇ يىغلاۋېتىپتۇ، مەن:

- نېمىگە يىغلايسىن؟ - دەپ سورىسام، ئۇ:

- مەن ھازىر (پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ دەۋرىدە بىلىدىغان ئىشلاردىن) پەقەت نامازنىلا تونۇۋاتىمەن، ھەتتا مۇشۇ نامازمۇ زايى قىلىنىپ كەتتى، - دەپ جاۋاب بەردى.

(بۇخارى: 530)

137 - ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن سىلەرنى كېچىسى بىلەن كۈندۈزى ئوخشاشلا ئاپئاق يول ئۈستىدە قويۇپ كەتتىم»^②.

(ئىبنى ماجە: 5)

^② ئەلبانى (5): ھەسەن، - دېگەن.

152 - ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،
 پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
 «مەن اللہ تەرىپىدىن ئېلىپ كەلگەن ھىدايەت ۋە ئىلىم زېمىنغا
 ياغقان مول يامغۇرغا ئوخشايدۇ. زېمىننىڭ ئىچىدە سۇنى سۈمۈرۈپ
 نۇرغۇن ئوت - چۆپلەرنى ئۈندۈرىدىغان مۇنبەت يەرمۇ بولىدۇ، ئۇنىڭ
 ئىچىدە گىياھمۇ ئۈندۈرمەي، سۇنىمۇ سىڭدۈرۈۋەتمەي تۇتۇپ تۇرىدىغان
 تېتىر يەرمۇ بولىدۇ، كىشىلەر اللہنىڭ ئىلتىپاتى بىلەن ئۇ يەردىكى
 سۇلاردىن ئىچىدۇ، ئۇلارنى ۋە زىرائەتلىرىنى سۇغۇرۇشتا
 پايدىلىنىدۇ، (يامغۇر ياغقان) يەنە بىر قىسىم جايلار چۆل بولۇپ، يا
 سۇنى سىڭدۈرۈۋەتمەي تۇتۇپ تۇرالمىدۇ، يا ئوت - چۆپ ئۈندۈرمەيدۇ. مانا
 بۇ، اللہنىڭ دىنىنى ئۆگەنگەن، مەن اللہ تەرىپىدىن ئېلىپ كەلگەن
 ھىدايەت ۋە ئىلىمدىن پايدىلانغان، ئاندىن ئۆگەنگىنىنى باشقىلارغا
 ئۆگەتكەن كىشى بىلەن ئۇنىڭغا پەرۋا قىلمىغان، مەن ئېلىپ كەلگەن
 ھىدايەتنى قوبۇل قىلمىغان كىشىنىڭ مىسالىدۇر».

(بۇخارى: 79)

153 - ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،
 پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
 «مەن ۋە مەن اللہ تەرىپىدىن ئېلىپ كەلگەن ھەقىقەتنىڭ مىسالى
 تۆۋەندىكى كىشى بىلەن قەۋمىنىڭ مىسالغا ئوخشايدۇ: بىر كىشى
 قەۋمىگە كېلىپ: ”ئى قەۋمىم! مەن ئۆز كۆزۈم بىلەن بىر قوشۇننى
 كۆردۈم. مەن سىلەرنى سەممىي ئاگاھلاندۇرغۇچىدۇرمەن، تېز بولۇڭلار!
 ئۆزەڭلارنى قۇتۇلدۇرۇڭلار!“ دەيدۇ. قەۋمىنىڭ بىر قىسمى لام - جىم
 دېمەي، شۇ ھامان ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماڭىدۇ. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار
 قۇتۇلۇپ قالىدۇ. يەنە بىر قىسمى ئۇنىڭغا ئىشەنمەي، ئۆز يۇرتلىرىدا
 قېلىپ قالىدۇ. ئەتىسى تاڭ ئېتىشى بىلەن تەڭلا ھېلىقى قوشۇن
 كېلىپ، ئۇلارنى قىرىپ تاشلايدۇ. مانا بۇ، ماڭا ئىتائەت قىلىپ، مەن
 ئېلىپ كەلگەن ھەقىقەتكە ئەگەشكەن كىشى بىلەن ماڭا ئىتائەت
 قىلماي، مەن ئېلىپ كەلگەن ھەقىقەتنى ئىنكار قىلغان كىشىنىڭ
 مىسالىدۇر».

(بۇخارى: 7283)

154 - ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،
پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«مەن بىلەن كىشىلەرنىڭ مىسالى گۈلخان ياققان كىشىنىڭ
مىسالغا ئوخشايدۇ. گۈلخان ئەتراپىنى يورۇتقاندا شەپەرەڭ ۋە ئوتخۇمار
ھاشارەتلەر ئوتقا ئۆزىنى ئېتىشقا باشلايدۇ، گۈلخان ياققۇچى ئۇلارنى
ئوتتىن قۇتۇلدۇرۇشقا تىرىشىدۇ، بىراق كۈچى يەتمەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن،
ئۇلار ئۆزلىرىنى ئوتقا ئاتىدۇ. مانا مەن سىلەرنىڭ بېلىڭلاردىن تۇتۇپ،
سىلەرنى ھە دەپ ئوتتىن چىقىرىشقا تىرىشىۋاتىمەن، لېكىن سىلەر
ئۆزەڭلارنى ئوتقا ئېتىۋاتىسىلەر».

(بۇخارى: 6483)

155 - ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت
قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:
— بەنى ئىسرائىلنىڭ بېشىغا كەلگەن كۈنلەر مېنىڭ
ئۈممىتىمنىڭ بېشىغىمۇ بىر مۇ بىر كېلىدۇ. ھەتتا ئۇلارنىڭ ئىچىدە
ئاشكارا ھالدا ئانىسىغا يېقىنچىلىق قىلغانلار بولسا، مېنىڭ
ئۈممىتىم ئىچىدىمۇ شۇنى قىلىدىغانلار بولىدۇ. بەنى ئىسرائىل
يەتمىش ئىككى پىرقىگە بۆلۈنۈپ كەتكەن، مېنىڭ ئۈممىتىم يەتمىش
ئۈچ پىرقىگە بۆلۈنىدۇ. بىر پىرقىدىن باشقا ھەممىسى دوزاخقا كىرىدۇ،
- دېدى. ساھابىلەر:

— ئى رەسۇلۇللاھ! ئۇ قايسى پىرقە؟ - دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر
سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— مەن ۋە ساھابىلىرىم تۇتقان يولنى تۇتقانلار، - دېدى.^①

(تىرمىزى: 2641)

^① ئەلبانى (2129): ھەسەن، - دېگەن.

ئەمەللەردە ئوتتۇراھال بولۇش

158 - ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئۈچ كىشى پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئاياللىرىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىبادىتى توغرىسىدا سورىغىلى كەلدى. ئۇلارغا جاۋاب بېرىلگەندە، ئۇلار پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ بۇ ئەمەللىرىنى ئاز سانغاندەك قىلىپ: - بىز بىلەن پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى قانداقمۇ سېلىشتۇرغىلى بولسۇن؟ ئاللاھ ئۇنىڭ ئىلگىرىكى ۋە كېيىنكى گۇناھلىرىنى مەغپىرەت قىلغان تۇرسا، - دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلاردىن بىرى:

- مەن ئەمدى ھەر كېچىسى ناماز ئوقۇيمەن، - دېدى. يەنە بىرى: - ئەمدى يىل بويى روزا تۇتمەن ۋە روزىسىز يۈرمەيمەن، - دېدى. يەنە بىرى:

- مەن ئەمدى ئاياللارغا يېقىن يولمايمەن، مەڭگۈ ئۆيلەنمەيمەن، - دېدى. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كېلىپ، ئۇلارغا: - مۇنداق - مۇنداق سۆزلەرنى قىلغان كىشىلەر سىلەرمۇ؟ ئاللاھنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن ھەقىقەتەن ئاللاھتىن سىلەرگە قارىغاندا بەكرەك قورقمەن ۋە سىلەردىن بەكرەك تەقۋادارمەن. لېكىن مەن روزىنىمۇ تۇتمەن، روزىسىزمۇ يۈرمەن. نامازنىمۇ ئوقۇيمەن، ئۇيىقىنىمۇ ئۇخلايمەن، خوتۇنمۇ ئالىمەن. كىمكى مېنىڭ سۈننىتىمدىن يۈز ئۆرسە، ئۇ مېنىڭ ئۈممىتىمدىن ئەمەس، - دېدى.

(بۇخارى: 5063)

159 - ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر ئىشنى قىلىپ، ئاندىن ئۇ ئىشنى قىلىشقا رۇخسەت بەرگەندى، بىر توپ كىشى ئۇ ئىشنى قىلىشتىن ئۆزىنى ئۈستۈن تۇتتى. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بۇلارنىڭ قىلمىشىدىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن، نۇتۇق سۆزلەپ، اللەقا ھەمدۇسانا ئېيتقاندىن كېيىن: «مەن قىلغان ئىشنى قىلىشتىن ئۆزىنى ئۈستۈن تۇتقان كىشىلەرگە نېمە بوپتۇ؟ اللە بىلەن قەسەمكى، مەن اللەنى ئۇلاردىن ئوبدانراق بىلىمەن، اللەتىن ئۇلارغا قارىغاندا بەكرەك قورقىمەن» دېدى.

(بۇخارى: 6101)

160 - ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئوسمان ئىبنى مەزئۇن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى چاقىرغىلى ئادەم ئەۋەتتى، ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ كەلگەندىن كېيىن:

- ئى ئوسمان! سەن مېنىڭ سۈننىتىمدىن يۈز ئۆرىدىڭمۇ؟ - دەپ سورىدى. ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

- ئى رەسۇلۇللاھ! اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس، بەلكى مەن پەقەت سېنىڭ سۈننەتلىرىڭگە ئەگىشىشنىلا خالايمەن، - دېدى. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- ئۇنداقتا، مەن ئۇيقۇنىمۇ ئۇخلايمەن، نامازنىمۇ ئوقۇيمەن. روزىنىمۇ تۇتمەن، روزىسىزمۇ يۈرمەن. خوتۇنمۇ ئالىمەن. ھەي ئوسمان! اللەتىن قورق، سەندە ئائىلەڭنىڭمۇ ھەققى بار، مېھمىنىڭنىڭمۇ ھەققى بار، جىسمىڭنىڭمۇ ھەققى بار. شۇڭا بەزى كۈنلىرى روزا تۇتساڭ، بەزى كۈنلەرنى روزىسىز ئۆتكۈزگىن. كېچىنىڭ بىر قىسمىدا ئۇخلاپ، يەنە بىر قىسمىدا ناماز ئوقۇغىن! - دېدى.^①

(ئەبۇ داۋۇد: 1369)

^① ئەلبانى (1220): سەھىھ - دېگەن.

163 - ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ساھابىلەرنى بىرەر ئىشقا بۇيرۇسا ئۇلار قىلالغىدەك ئىشقا بۇيرۇيتتى. ئۇلار:

- ئى رەسۇلۇللاھ! بىز ساڭا ئوخشىمايمىز، اللە سېنىڭ ئىلگىرىكى ۋە كېيىنكى گۇناھلىرىڭنى مەغپىرەت قىلغان، - دېگەن ئىدى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم شۇنداق ئاچچىقلاندىكى، ئاچچىقى چىرايىغا چىقىپ كەتتى. ئاندىن كېيىن:

- مەن سىلەردىن بەكرەك تەقۋدارمەن، اللەنىمۇ سىلەردىن بەكرەك تونۇيمەن، - دېدى.

(بۇخارى ۋە رەزىن رىۋايەت قىلغان)

164 - ئەبۇ جۇھەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىندۇ: پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سەلمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى قېرىنداش قىلىپ قويدى. بىر قېتىم سەلمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى يوقلاپ كەلدى. ئۇ دەردانىڭ ئانىسى (ئەبۇ دەردانىڭ ئايالى) نىڭ ناھايىتى ئاددىي كىيىنگەنلىكىنى كۆرۈپ:

- بۇ نېمە قىلغىنىڭ؟ - دەپ سورىدى. ئۇ ئايال:

- قېرىندىشىڭ ئەبۇ دەردانىڭ دۇنياغا ھېچ ئېھتىياجى يوق، - دېدى. ئەبۇ دەردا كېلىپ، سەلمانغا تاماق تەييارلىدى. ئاندىن:

- سەن يېگىن، مەن روزا تۇتۇۋالغان، - دېدى. سەلمان:

- سەن يېمىگىچە مەنمۇ يېمەيمەن، - دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئەبۇ دەردامۇ يېدى. ئەبۇ دەردا كېچىدە ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن تۇرماقچى بولغانىدى، سەلمان ئۇنىڭغا:

- ئۇخلا! - دېدى. ئەبۇ دەردا ئۇخلىدى. بىر ئازدىن كېيىن يەنە تۇرماقچى بولمىۋىدى، سەلمان يەنە:

- ئۇخلا! - دېدى. كېچىنىڭ ئاخىرىغا كەلگەندە سەلمان:

- ئەمدى تۇرغىن! - دېدى. ئىككىسى بىللە ناماز ئوقۇدى. سەلمان:

- ھەقىقەتەن سەندە رەببىڭنىڭ ھەقىقى بار، سېنىڭ بەدىنىڭ ۋە

ئەھلىگىنىڭمۇ ھەم سەندە ھەققى بار. ھەر بىر ھەق ئىگىسىگە ھەققىنى جايىدا بەرگىن! - دېدى. ئەبۇ دەردا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ، بولغان ئىشلارنى سۆزلەپ بەردى. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- سەلمان راست ئېيتىپتۇ، - دېدى.

(بۇخارى: 1968)

165 - ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق

دەيدۇ:

- "كۈن بويى روزا تۆتمەن ۋە ھاياتلا بولسام، كېچىنى ناماز ئوقۇپ ئۆتكۈزۈمەن" دېگەن سۆزۈم پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە خەۋەر قىلىنىپتۇ. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەندىن:

- ئاشۇ سۆزلەرنى قىلغان سەنمۇ؟ - دەپ سورىدى. مەن:

- ئى اللەنىڭ پەيغەمبىرى! مەن شۇنداق دېگەن، - دېدىم. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- شۈبھىسىزكى، سەن بۇنىڭغا قادىر بولالمايسەن، روزمۇ تۇتقىن، روزىسىزمۇ يۈرگىن. ئۇيقۇنىمۇ ئۇخلىغىن، قوپۇپ ئىبادەتنىمۇ قىلغىن. (رامزاندىن باشقا) ھەر ئايدا ئۈچ كۈن روزا تۇتقىن. ھەقىقەتەن ھەر بىر ياخشىلىققا ئون ھەسسە ساۋاب يېزىلىدۇ. ئەنە شۇ ھەر ئايدا ئۈچ كۈن روزا تۇتۇش يىل بويى روزا تۇتقانغا ئوخشاش بولىدۇ، - دېدى. مەن:

- ئۇنىڭدىن ئارتۇقراقىنى قىلالايمەن، - دېدىم. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- ئۇنداق بولسا، بىر كۈن روزا تۇتۇپ، ئىككى كۈن تۇتمىغىن، -

دېدى. مەن:

- ئۇنىڭدىنمۇ ئارتۇقراقىنى قىلالايمەن، - دېدىم. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- ئۇنداق بولسا، بىر كۈن تۇتۇپ، بىر كۈن تۇتمىغىن. بۇ، داۋۇد

ئەلەيھىسسالامنىڭ روزىسى بولۇپ، ئەڭ ئوتتۇرا ھال روزىدۇر، - دېدى.

(مۇسلىم: 1159)

166 - يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن:

– ئۇ ئەڭ ئەۋزەل روزىدۇر، - دېدى. مەن:

– ئۇنىڭدىنمۇ ئارتۇقراقىنى قىلالايمەن، - دېدىم. پەيغەمبەر

سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– ئۇنىڭدىنمۇ ئەۋزەلرەكى يوق، - دېدى.

(مۇسلىم: 1159)

167 - يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن:

– سېنىڭ يىل بويى روزا تۇتىدىغانلىقىڭنى ۋە قۇرئاننى ھەر

كېچىدە بىر قېتىم ئۆتكۈزۈپ بېرىدىغانلىقىڭنى ئاڭلىدىمغۇ؟ - دەپ سورىدى.

مەن:

– شۇنداق، ئى رەسۇلۇللاھ! - دېدىم. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى

ۋەسەللەم (روزا توغرىلىق ئالدىنقى ھەدىستە بايان قىلىنغان تەلىماتقا

ئوخشاش تەلىمات بەرگەندىن كېيىن):

– قۇرئاننى ئايدا بىر قېتىم ئۆتكۈزگىن! - دېدى. مەن:

– ئى رەسۇلۇللاھ! مەن ئۇنىڭدىنمۇ ئارتۇقراقىنى قىلالايمەن، -

دېدىم. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– ئۇنداقتا، 20 كۈندە بىر قېتىم ئۆتكۈزگىن! - دېدى. مەن:

– ئى اللەنىڭ پەيغەمبىرى! مەن ئۇنىڭدىنمۇ ئارتۇقىنى قىلالايمەن،

- دېدىم. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– ئون كۈندە بىر قېتىم ئۆتكۈزگىن! - دېدى. مەن:

– ئى اللەنىڭ پەيغەمبىرى! مەن ئۇنىڭدىنمۇ ئارتۇقراقىنى

قىلالايمەن، - دېدىم. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– يەتتە كۈندە بىر قېتىم ئۆتكۈزگىن، ئۇنىڭدىن ئاشۇرۇۋەتمىگىن.

چۈنكى سېنىڭ ئۈستۈڭدە ئايالىڭنىڭمۇ ھەققى بار، مېھمانلىرىڭنىڭمۇ

ھەققى بار، بەدىنىڭنىڭمۇ ھەققى بار، - دېدى. مەن سۆزۈمدە چىڭ

تۇرۇۋالغانلىقىم ئۈچۈن ئىش مۇشۇنداق چىڭىپ كەتتى. پەيغەمبەر

سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا:

– سەن بىلمەيسەن، ئېھتىمال سېنىڭ ئۆمرۈڭ ئۇزۇن بولۇشى

مۇمكىن (قېرىغاندا تاقت قىلالمايسەن)، - دېدى. راست دېگەندەك، مەن پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دېگەن ياشقا يەتتىم. ياش چوڭايغانسېرى: ”پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ رۇخسىتىنى قوبۇل قىلغان بولسامچۇ؟!“ دەپ ئويلاپ كەتتىم.

(مۇسلىم: 1159)

168 - يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن:

- سەن يىل بويى كۈندۈزى روزا تۇتۇپ، كېچىسى ئۇخلىماي ناماز ئوقۇيدىكەنسەن، - دېدى. مەن:

- شۇنداق، - دېدىم. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- يىل بويى روزا تۇتساڭ، كېچىسى ئۇخلىماي ناماز ئوقۇساڭ، كۆزۈڭ تالىدۇ، جىسمىڭ چارچايدۇ. يىل بويى روزا تۇتقان ئادەمنىڭ روزىسى روزا ھېسابلانمايدۇ. شۇڭا ھەر ئايدا ئۈچ كۈن روزا تۇت، بۇ، يىل بويى روزا تۇتقان بىلەن باراۋەر، - دېدى. مەن:

- مەن ئۇنىڭدىن ئارتۇقراقىنى قىلالايمەن، - دېدىم. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- ئۇنداقتا، داۋۇد ئەلەيھىسسالامدەك روزا تۇت! ئۇ بىر كۈن روزا تۇتسا، بىر كۈن تۇتمايتتى، دۈشمەن بىلەن ئۇچراشسا قاچمايتتى، - دېدى. مەن:

- ئى رەسۇلۇللاھ! (داۋۇد ئەلەيھىسسالامدىكى) بۇ خىسلەتنى مەن قانداقمۇ قىلالارمەن؟! - دېدىم.

(ئەھمەد: 6727؛ بۇخارى: 6277)

169 - يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن:

- دادام ماڭا يۈز - ئابرويلۇق بىر ئايالنى ئېلىپ بەرگەن بولۇپ، كېلىنىنى پات - پات يوقلاپ تۇراتتى. ئۇ ئايالمدىن مېنىڭ ئەھۋالىمنى سورايتتۇ. ئايالىم ئۇنىڭغا:

- بۇ نېمىدېگەن ياخشى ئەر؟! بىز كەلگەندىن بۇيان كۆرپىلىرىمىزنى دەسسەپمۇ قويمىدى، پەردىلىرىمىزنى بىرەر قېتىم

ئېچىپمۇ قويمىدى، - دەپتۇ. بۇ سوئال - جاۋاب تەكرارلىنىۋەرگەندىن كېيىن، دادام بۇ ئەھۋالنى پەيغەمبەر سەلئاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئېيتىپتۇ. پەيغەمبەر سەلئاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— بالاڭ كېلىپ، مەن بىلەن كۆرۈشسۇن! - دەپتۇ. كېيىن مەن پەيغەمبەر سەلئاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن كۆرۈشتۈم. پەيغەمبەر سەلئاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— روزنى قانداق تۇتۇۋاتىسەن؟ - دەپ سورىدى. مەن:

— ھەر كۈنى، - دېدىم. پەيغەمبەر سەلئاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— قۇرئاننى قانداق تامام قىلىسەن؟ - دەپ سورىدى. مەن:

— ھەر كېچە بىر قېتىم، - دېدىم. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر سەلئاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا:

— مۇنداق، مۇنداق.. دېدى (دەپ يۇقىرىقى ھەدىستىكىگە ئوخشاش داۋاملاشقان).

بۇ رىۋايەتتە يەنە ئابدۇللاھنىڭ: ”كاشكى مەن پەيغەمبەر سەلئاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ماڭا يارىتىپ بەرگەن كەڭچىلىكىگە ماقۇل دېسەم بوپتىكەن، مانا ئەمدى ياشىنىپ، ئاجىزلىشىپ كەتتىم“ دېگەنلىكى بايان قىلىنغان.

ئابدۇللاھ كېچىدە ئوقۇشقا يەڭگىل بولۇشى ئۈچۈن، كۈندۈزى بالىۋاقلارنىڭ بەزىسىگە قۇرئاننىڭ يەتتىدىن بىرىنى ئوقۇپ بېرىپ، كېچىسى ئوقۇيدىغان يەرنى كۈندۈزى بىر ئۆتكۈزۈۋالاتتى. بەزى ۋاقىتلاردا كۈچلىنىۋېلىش مەقسىتىدە بىر نەچچە كۈن روزا تۇتمايتتى. ئاندىن ئۆزىنىڭ پەيغەمبەر سەلئاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ئايرىلىشتىن بۇرۇن قىلغان ئەمەللىرىدىن بىرەر نەرسىنى تەرك ئېتىشىنى ياقتۇرمىغانلىقى ئۈچۈن، روزا تۇتمىغان شۇ كۈنلەرنىڭ قازاسىنى قىلىۋالاتتى.

(بۇخارى: 5052)

170 - ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ بىر بورىسى بولۇپ، ئۇنىڭ بىلەن كېچىسى كىچىككىنە بىر ھۇجرا ياسايتتى - دە، بىر تەرىپىدە ناماز ئوقۇيتتى، كۈندۈزى يېيىپ ئۈستىدە ئولتۇراتتى. شۇنىڭ بىلەن، كىشىلەر پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئىقتىدا قىلىپ ناماز ئوقۇش ئۈچۈن تەرەپ - تەرەپتىن كېلىشكە باشلايتتى، ئۇلارنىڭ سانى كۈندىن - كۈنگە كۆپەيگىلى تۇردى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارغا:

- ئى خالايق! تاقىتىڭلار يېتىدىغان ئىشنى قىلىڭلار، سىلەر زېرىكمىگۈچە اللە ھەرگىز زېرىكمەيدۇ. اللە تائالاغا ئىشلارنىڭ ئەڭ سۆيۈملۈكى ئاز بولسىمۇ ئۈزۈلمەي داۋام قىلغىنىدۇر، - دېدى.

(بۇخارى: 5861)

171 - يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن: مۇھەممەد سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئائىلىسى بىرەر ئىشنى قىلسا، ئىزچىل داۋاملاشتۇراتتى.

(مۇسلىم: 782)

172 - بۇ ھەدىسنىڭ رىۋايەتلىرىدىن بىرىدە مۇنداق دېيىلگەن: پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: - توغرا يول ئۈستىدە مۇستەھكەم تۇرۇڭلار، ئەمەل - ئىبادەتتە ئوتتۇراھال بولۇڭلار، (بۇنىڭ ئۈچۈن بېرىلىدىغان ساۋابقا) خۇشال بولۇڭلار، (بىلىڭلاركى) ھېچ كىم جەننەتكە ئۆز ئەمەل - ئىبادىتى بىلەن كىرەلمەيدۇ، - دېدى. ساھابىلەر:

- ئى رەسۇلۇللاھ! سەنمۇ شۇنداقمۇ؟ - دېۋىدى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- ھەئە، مەنمۇ شۇنداق، مېنىڭ جەننەتكە كىرىشىمۇ پەقەت اللەنىڭ ماڭا مەغپىرەت ۋە رەھمەت قىلىشىغا باغلىقتۇر، - دەپ جاۋاب

بەردى.

(بۇخارى: 5683)

173 - ئەلqمە مۇنداق دەيدۇ: مەن ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن:
 - پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كۈنلەردىن بىرەرسىنى
 بىرەر ئىبادەتكە خاس قىلامتى؟ - دەپ سورىدىم. ئائىشە رەزىيەللاھۇ
 ئەنھا:

— ياق، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئەمەلى
 ئىزچىل داۋام قىلاتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاقىتى يەتكەن
 ئىشقا سىلەرنىڭ تاقىتىڭلار قانداقمۇ يەتسۇن؟! - دېدى.

(بۇخارى: 1987)

174 - ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىنمۇ يۇقىرىقىغا ئوخشاش
 ھەدىس رىۋايەت قىلىنغان بولۇپ، ئۇنىڭ رىۋايىتىدە مۇنداق كەلگەن:
 «توغرا يول ئۈستىدە مۇستەھكەم تۇرۇڭلار، ئەمەل - ئىبادەتتە
 ئوتتۇرا ھال بولۇڭلار، ئەتىگەن، كەچقۇرۇن ۋە كېچىنىڭ ئاخىرقى
 قىسمىدىن ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن پايدىلىنىڭلار، ھەر ئىشتا
 ئوتتۇراھال بولۇشقا دىققەت قىلىڭلار، شۇنداق قىلغاندا نىشانغا
 يېتەلەيسىلەر».

(بۇخارى: 6463)

175 - يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن:
 «دىن ھەقىقەتەن ئاساندۇر، كىمكى دىننى قىيىنلاشتۇرۇشقا
 ئۇرۇنىدىكەن، ھۆددىسىدىن چىقىپ بولالماي، ئاخىرى ئۆزى مەغلۇب
 بولىدۇ».

(بۇخارى: 39؛ نەسائى)

176 - ئەنەس ئەبىنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت
 قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
 «دىننى كىشىلەرگە ئاسانلاشتۇرۇپ بېرىڭلار، قىيىنلاشتۇرماڭلار.
 بېشارەتلەرنى دەپ بېرىپ جەلپ قىلىڭلار، ئۈرۈكۈتمەڭلار».

(بۇخارى: 69)

177 - ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ:
پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەسچىتكە كىرىپ، ئىككى
تۈۋرۈكنىڭ ئارىلىقىغا تارتىلغان ئارغامچنى كۆردى - دە:
- بۇ نېمە ئارغامچا؟ - دەپ سورىدى. كىشىلەر:
- بۇ، زەينەپنىڭ ناماز ئوقۇپ ھېرىپ قالغاندا ئېسىلىۋالدىغان
ئارغامچىسى، - دېدى. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:
- ئۇنى ئېلىۋېتىڭلار، نامازنى روھلۇق تۇرۇپ ئوقۇڭلار، ئەگەر بوشاپ
قالساڭلار، ئارام ئېلىڭلار! - دېدى.

(بۇخارى: 1150)

178 - يەنە بىر رىۋايەتتە: زەينەپنىڭ ئورنىغا ھەمىنە بنتى جەھش،
- دەپ رىۋايەت قىلىنغان^①.

(ئەبۇ داۋۇد: 1312)

^① ئەلبانى (1164): سەھىھ - دېگەن.

179 - ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھاننىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت
قىلىنىدۇ: ھەۋلا بنتى تۇۋەيت پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى
ۋەسەللەم ئىككىمىز تۇرغان بىر جايدىن ئۆتتى. مەن پەيغەمبەر
سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە:
- بۇ ئايال تۇۋەيتنىڭ قىزى ھەۋلا، كىشىلەر ئۇنى كېچىسى
ئۇخلىمايدۇ دېيىشىدىكەن، - دېدىم. پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى
ۋەسەللەم:

- كېچىسى ئۇخلىمامدىكەن؟ تاقتىڭلار يېتىدىغان ئىشنى
قىلىڭلار، اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، سىلەر زېرىكمىگۈچە اللە
ھەرگىز زېرىكمەيدۇ، - دېدى.

(مۇسلىم: 785)

180 - ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،
 پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
 «ھەر قانداق ئىشنىڭ جۇش ئۇرۇپ راۋاجلىنىدىغان دەۋرى بولىدۇ
 ۋە بۇ جۇشقۇن كەيپىياتنىڭمۇ پەسىيىش دەۋرى بولىدۇ. مانا بۇ جۇش
 ئۇرۇپ راۋاجلىنىدىغان دەۋرنىڭ ساھىبى ئەگەر توغرا يول ئۈستىدە
 مۇستەھكەم تۇرسا ۋە ئەمەل - ئىبادەتتە ئوتتۇراھال بولسا، ئۇنداق
 ئادەمنىڭ (مۇشۇنداق داۋام قىلالىشىدىن) ئۈمىد كۈتسەڭلار بولىدۇ.
 ئەمما ئۇ كىشى (بۇ دەۋردە ئىبادەتنى ھەددىدىن ئاشۇرۇپ قىلىپ، "ئاۋۇ
 تەقۋادار ئادەم ئىكەن" دەپ) بارماق بىلەن ئىشارەت قىلىنىدىغان
 مەشھۇرلارغا ئايلىنسا، ئۇنداق ئادەمدىن ئۈمىد كۈتمەڭلار!»^①
 (تىرمىزى: 2453)

^① ئەلبانى (1995): ھەسەن، - دېگەن.

188 - ئابدۇللاھ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت
 قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
 «(كىشىلەر ئارىسىدا) ياخشى نام ئىگىسى بولۇش، سىرتقى
 قىياپىتى ھەر جەھەتتىن لايىقەتلىك بولۇش ۋە ئىشلاردا ئوتتۇراھال
 بولۇش قاتارلىقلار پەيغەمبەرلىكنىڭ 25 پارچىسىدىن بىرىدۇر»^①.
 (ئەبۇ داۋۇد: 4776)

^① ئەلبانى (3996): ھەسەن، - دېگەن.